

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izdaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4901-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Ljubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

Filliale: Novo mesto.

SCLOVENECE

Vojno poročilo št. 993 Slabo vreme oviralo nastope v Tunisu Italijanska letala bombardirala Bougie Tri sovražna letala sestreljena

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Slabo vreme je oviralo nastope na tuniškem odseku.

Angleško letalo, zadeto od strela iz nekega našega oklepnega avtomobila, je treščilo na tla. Italijanska letala so bombardirala pristaniške naprave v Bugie.

Med Rodom in Kreta so nemški lovi zbil dveje sovražnih torpednih letal.

Berlin, 12. febr. AS. Ves nemški tisk objavlja z veliki naslovi na vidnih mestih poročila o dogodkih v Tunisu ter podčrtuje sledove barbarskega angleško-ameriškega letalskega napada na mesto Kairuan, kjer je bilo nad 500 mrtvih in ranjenih žrtev slepega sovražnega besa. Večina med njimi spada med arabske prebivalce tega mesta. Listi v svojih kratkih komentarjih ironično pripominjajo, da so to prve posledice izvajanja zloglasne atlantske karte, v kateri Angleži ter Amerikanci obljubljajo arabskemu prebivalstvu mir, pravico in blaginjo.

Duce svojcem padlih mušketirjev

Rim, 12. februarja. AS. Ob 20-letnici usta, novitve mušketirskih oddelkov je Duce v navzočnosti načelnika glavnega stana milice sprejel svoje padlih mušketirjev ter mušketirje, ki so bili preteklo leto odlikovani zaradi vojaških zaslug. Navzočne so bile: Ga. Amante Magda, vdova mušketirja Piercarla (padel), baronica Berlinghieri Elisa, mati padlega mušketirja Andreia, ga. De Paolis Catarina in ga. De Paolis Laura, mati in sestra padlega mušketirja Claudia, ga. Donedu Amorina, vdova padlega mušketirja Costantina, ga. Monaco Wanda, vdova padlega mušketirja Igina, ga. Paccarié Vittoria, mati padlega mušketirja Maria, kneginja Barberini Colonna di Sciarra Nadia, mati pogrešanega mušketirja Urbana, od odlikovanih mušketirjev pa so bili navzočni: Cassalotti Arnaldo, Donza Giuseppe, Francisci Aldo, Gav Giulio, Anatori Fiorenzo, Ereda Raffaele, Feliciani Fernando, Rancati Giacomo, Salvatore Angelo, Viola Giuseppe Datri Guido in Mori Giuseppe. Poleg teh sta bila pri sprejemu tudi pribočnik Gandolini Giuseppe in mušketir Corrado Santa-

Silovitost sovjetskega navala popušča

Odbiti napadi pri Novorosijsku ter ob Kubanu - Ob Doncu ter pri Oskolskem je bil uničen en sovjetski polk, en smučarski bataljon ter več topniških postojank - Brezuspešni napadi na severu

Hitlerjev glavni stan, 12. februarja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Pod vtisom svojih težkih krvavih izgub je sovražni naval proti naši obrambni fronti na vzhodu popustil na silovitosti. Na žariščih traja premikalna obrambna bitka nespremenjeno dalje.

Sovražnik je obnovil svoje napade pri Novorosijsku in skušal zmanj na ladjah vdreti v mestno pristanišče.

Cete neke nemške oklepne divizije so na mostišču ob Kubanu preprečile sovražnikove poskuse za obkolitev in prizadele nasprotniku najhujše izgube. V zadnjih dveh dnevih so imeli Sovjeti v odseku te divizije več kakor 1700 mrtvih, 850 ujetnikov, 35 topov in mnogo pehotnega orožja vseh vrst uničenega.

Ob Doncu in zapadno od Oskolskega odseka je bilo bojno delovanje neznatnejše kakor v prejšnjih dnevih. Na posameznih mestih so naše čete prestregle napade sovražnih napadalnih oddelkov v premakljivem bojevanju in v teh borbah uničile en sovjetski pol, en smučarski bataljon ter več topniških postojank.

Na prostoru severno od Kurska so se izjalovili nadaljnji sovjetski napadi na našo obrambno črto z močnimi izgubami.

Nepovezani sovražni napadi v prostoru Ve-

likih Lukov so se zrušili. Napadi letalstva so bili usmerjeni na izhodišča na postojanke ter sovražnikova taborišča.

Na bojišču med Velhovom in Ladoškim jezerom ter pred Petrogradom je sovražnik ponovil svoje napade na široki fronti. Kljub močni letalski in topniški podpori ter kljub uporabi številnih oklepnih oddelkov so bili vsi napadi v težkih borbah odbiti in pri tem je bilo uničenih 53 oklepnih vozil. Privedeni so bili tudi številni ujetniki. Lavska eskadrila je sestrelila samo nad tem odsekom pri dveh lastnih izgubah 29 sovražnih letal.

S severnoafriškega bojišča poročajo samo o krajevnem bojnem delovanju.

Angleški bombniki so napadli v poznih večernih urah večerajšnjega dneva severno nemško ozemlje. Prebivalstvo je imelo izgube, v mestu Wilhelmshavenu je nastalo nekaj škoda na poslopih.

Pri nočnih vznemirjevalnih poletih posameznih angleških bombnikov nad zapadnim nemškim ozemljem so bile posamič vržene tudi bombe, ki so povzročile neznatno škodo. Mornariško topništvo in lvska obramba sta sestrelila sedem sovražnih letal.

Berlin, 12. febr. AS. Angleški bombniki so zadnjo noč napadli obalo severne Nemčije. Nemška uradna poročevalska agencija je izvedela, da je bilo nekaj žrtev med civilnim pre-

bivalstvom. Bilo je tudi nekaj škoda na zgradbah. Dve bolnišnici sta bili zažgani. Nekaj bombnikov je izvedlo vznemirjevalni napad na zahodno Nemčijo. Razdiralne in zažigalne bombe so povzročile nepemembno škodo. Po dotedanjih poročilih je sovražnik pri teh napadih zgubil dvoje letal.

Berlin, 12. febr. AS. Prvi nemški podčastnik, ki je bil odlikovan z železnim križcem na hrastovem listu je H. Primožič, ki je bil pred kratkim povišan zaradi vojnih zaslug v podporočniku. Primožičeva baterija je v obrambnih bojih pri Rževu od avgusta naprej uničila 198 sovražnih tankov, onesposobila pa 478 tankov. Pri zadnjih besnih sovražnih napadih, ki so imeli namen za vsako ceno zlomiti nemške obrambne črte na tem odseku, je podporočnik Primožič v štirih dneh uničil 60 sovjetskih oklepnih orjakov ter tako uničil najboljše sile oklepnega zbora »Stalin« in s tem zaslužil napredovanje za častnika.

Budimpešta, 12. febr. AS. Kakor se je izvedelo, potekajo srđiti boji v pokrajini med Donom in Doncem. V zadnjih 24 urah so si sledili divji napadi in protinapadi. Na severnem delu obširnega bojišča so madžarski vojaki vračali boljševikom udarce, dočim pa je bila glavnina madžarske armade zapletena le v krajevne spopade. V krvavih bitkah so madžarski oklepni oddelki zadnje tedne prestali hude boje, v katerih se je izkazala tisočletna tradicija junaštva madžarskega vojaka.

Vojaški položaj v Tunisu

Monakovo, 12. febr. AS. V zvezi z vojaškim položajem, ki je nastal v Tunisu, piše »Münchner Zeitung«, da dogodki niso potekali tako, kakor je pri mizi predvideval Eisenhower. Uresničilo se je to, kar je imenoval Clausewitz »smolec«. To je vrsta nepredvidenih okoliščin, ki so prekrizale vse račune in vsa pričakovanja. In zato severno-ameriški general takrat, ko bi moral polagati obračun o tem, kaj se je zgodilo v Tunisu od angleško-ameriškega izkrcanja pa do danes, ni mogel navesti v svoj govor ničesar drugega kakor »smolec«, da so osne armade dobile trda tla na tuniškem ozemlju, jih razširila proti zahodu in proti jugu, in so si zagotovile odločilno premoč, ko so se zvezale z oklepno armado, ki je prišla iz Tripolisa. Za nekaj časa, nadaljuje list, so lahko Anglosasi opravičevali svojo nedelavnost z vremenskimi razmerami ter z velikimi plohami, ki so onemogočale prehode preko gorskih sedel ter preprečevale dobavo živil. Medtem pa so se vre-

menske razmere zelo izboljšale, tako da vreme ne more več služiti za izgovor. In res je sovražnik začel v januarju in februarju poskušati z uvodi v splošno ofenzivo, ki je Anglosasi no morejo več skrivati. Te poskuse pa je moral sovražnik drago plačati. V klavnico je poslal četo francoske tujske legije, za njimi pa so morali poseči v boj severnoameriški vojaki, ki so sicer dobro oboroženi, pa jim vendar manjkajo potrebne izkušnje. Nato so se preiskusili angleški vojaki, ki imajo nekaj več vojaških izkušen kakor Amerikanci, toda uspeh ni bil nič boljši.

Resnica je, da osne čete zdaj posedujejo ugodne postojanke, ki obvladujejo ceste tuniške notranjine, in jasno je, da general Eisenhower še ni mogel premagati prve »smolec« v tej bitki. Upravičeno je torej vprašanje: ali se mu bo posrečilo premagati naslednjo »smolec«, ki bodo še številnejše?

radi posledice, ki bi jih utegnili izzvati med indijskim prebivalstvom Gandijevo smrt. Kakor pišejo listi, uživa Gandi le oranžni sok.

Angleški zažigalni balon padel na španska tla

Barcelona, 12. febr. AS. V občini Torrecilla de Foix v Kataloniji je padel v gozd angleški zažigalni balon in je povzročil požar.

Nadzorstveno potovanje španskega vojnega ministra

Madrid, 12. febr. AS. Španski vojni minister general Ascensio se je po opravljenem obisku v različnih krajih Andaluzije ter Estramadure vrnil v Madrid.

Japonski uspehi na Kitajskem

Nanking, 12. febr. AS. Tiskovni odsek japonskega ekspedicijskega zbora na Kitajskem sporoča, da so japonske čete v letu 1942. vodile boje proti sovražniku, ki je imel skupno 3 milijone 860.000 vojakov. Sovražnik je imel 124.000 ujetnikov, nad 260.000 mrtvih, uničenih je bilo 109 sovražnih letal, od katerih ni potrjena izguba 16 letal. Vojni plen znaša topove, veliko število pehotnega orožja ter mnogo streliva.

Stahmer obiskal Aokija

Tokio, 12. febr. AS. Novi nemški veleposlanik na Japonskem, Heinrich Stahmer, je obiskal ministra za Veliko vzhodno Azijo Aokija.

Proces proti vohunom na Švedskem

Stockholm, 12. febr. AS. V Goeteborgu se je končal proces proti štirim tujcem, obtoženim vohunstva. Obtoženci so bili spoznani za krive ter obsojeni na več let zaporne kazni.

Švica se upira Angležem

Bern, 12. febr. AS. Beveridgejev predlog, objavljen v angleškem listu »Observer«, ki zahteva takojšnjo pomoč nevtralnemu državi Judom, kakor sta Španija in Švica, je naletel na odpor švicarskih listov, ki odgovarjajo, da je Švica že preko glave v skrbih zaradi dotoka beguncev, med katerimi je velika večina Judov. V Švici znaša število vseh beguncev danes že 66.000. Švicarski listi zato odgovarjajo, da Beveridgejev predlog prav nič ne upošteva položaja Švice, ki se nikakor ne sme več poslabšati.

Podmornica »P 48« potopljena

Lizbona, 12. februarja. AS. V zvezi s poročilom angleške admiralitete o izgubi angleške podmornice »P 48« se je izvedelo, da je bila ta podmornica srednje velika in je nastopila službo šele leta 1941.

Dokazi za ameriški imperializem

Rim, 12. febr. AS. Imperializem, ki ga stalno kažejo Združene države s svojim nenasišnim pohlepom po kopenskih in letalsko-pomorskih strah-

težkih oporiščih, ima jasen namen, zasesti vse živčne točke vseh svetovnih celin ter svetovnih morij. Ne da se reči, do katere točke ameriška megalomanija sovpada z bistvenimi točkami vojne vodstva takozvanih demokracij. Včeraj je na seji kongresa v Washingtonu predlagal predsednik parlamentarnega pomorskega odbora Wilson, naj se takoj sproži ustanovitev pomorskih in letalskih oporišč ob vsej tihomorski obali. Wilson je dodal, da je stalna pridobitev nameranih oporišč že predmet pogajanj državnih oblasti, ki naj bi na osnovi zakona o »posojilu in najemu« omogočile dokončno uporabo teh oporišč tudi v povojnem času. Očividno se Združene države niso zadovoljile z zasedbo letalskih in pomorskih oporišč ob ekvatorialnem angleškem ter avstralskem Pacifiku od Galapagosa pa do Angleške Polinezijske ter od Gilbertskih ter Fidžijskih otokov do Moresbyja in Darwina z izgovorom, da so potrebna oporišča za obrambo Avstralije ter za protiofenzivo proti Japoncem. Zdaj bodo prišli na vrsto verjetno francoski otoki, otoki južnoameriških republik ter če mogoče tudi tisti otoki, ki so jih zasedli Japonci.

Nemški zid proti sovjetskim načrtom

Severno nemško krilo nedotaknjeno, na jugu pa bo fronta skrajšana

Berlin, 12. febr. Zadnji razvoj položaja na vzhodnem bojišču je zbudil naraščajoči nemir v raznih evropskih nevtralnih državah. Skrb, kaj bi se zgodilo, če bi se boljševizem posrečilo zlomiti fronto ter si odprti pot proti srecu Evrope, za katero nihče ne ve, kje bi se ustavila in kdo bi jo mogel ustaviti, je očividno zelo živa v nekaterih majhnih državah, ki še do kratkega niso skrivale globoke nenaklonjenosti do osonih sil v splošnem in do Nemčije še posebej ter ji želele hitrega in popolnega poluma.

Zdaj pa ravno tisk omenjenih majhnih držav, predvsem Švice in Švedske, v svojih številnih pripombah izraža strah in pravico paniko. Ta pojav so zaznamovali v Berlinu kot izraz zanimivega spoznanja in zapoznelega priznanja stališča, na katerem sta vedno vztrajali Nemčija in Italija, da je namreč boljševiška nevarnost skupna vsem evropskim državam. Na drugi strani pa — kar se tiče vojaškega položaja — gre za pretirano vznemirjenost. »Zagotavljamo tiste« — piše Hamburger Fremdenblatt — »ki so preje želeli naš polom in zdaj izražajo upanje, da bo nemški armadi uspelo premagati veliko nevarnost: nemške oborožene sile bodo zmagale!«

To prepričanje odmeva iz celotnega nemškega tiska, ki se na široko bavi z zimsko bitko. »Frankfurter Zeitung« piše: »Na ruskih planjavah je še vedno polna zima. Še mnogo tednov bo moralo preteči do pomladanskega

dežja, ki bo z blatom ustavil oklepne ter motorizirane sovražne armade in tako storil konec njihovim nastopom. Ni dvoma, da je sovjetski napor letos zelo prekoračil lanski sovjetski zimski napor. V bitko posegajo vedno nove divizije. Nihče ne more reči, če se boljševiki bližajo izčrpanju. Verjetno je, da bodo pošiljali v borbo vedno nove množice, zlasti množice tankov, topništva in letalstva. Toda doslej se lahko reče, da je velik sovjetski načrt izpodletel. Sovjeti so hoteli prodreti obe skrajni krili nemške razpostavitve in tako povzročiti zlom celotne srednje fronte. Stalin je naravno nameraval uničiti nemški vojni stroj ter popeljati svoje divizije v Berlin. Ofenziva proti severnemu krilu ni mogla, razen nekaj krajevnih uspehov, kot je zasedba Velikih Lukov, doseči nič posebnega in se je zlomila ob nemškem zidu. Kar se tiče dogodkov na južnem bojišču, pa pravi list, da so se nahajale nemške in zavezniške armade v zelo težavnem položaju, ker niso imele utrjenih črt proti nasprotniku, kakor je bilo na severnem odseku. Ni še čas delati končni obračun, kajti vse kaže, da bo sedanja bitka še dolgo trajala. Za zdaj je dovolj ugotovitev, da boljševiki niso mogli uresničiti svojega drznega upanja. Severno krilo je nedotaknjeno. Na jugu se bodo nemške armade tudi uprle na skrajšanih črtah. Nedvomno so nemške in zavezniške divizije utrpel težke izgube: mnogo ljudi in mnogo gradiva, toda te izgube so zelo manjše od nasprotnikovih izgub.

Zahvala princa Piemontskega Visokemu komisarju

Ljubljana, 12. februarja.

Na brzojavko, ki jo je poslal Visoki komisar ob srečnem rojstvu princeze Beatrice, je visoki princ tako odgovoril:

»Ganjeni nad plemenitim žestitkami se princeza in jaz živahno zahvaljujemo vam in probivalstvu za udeležbo pri našem velikem veselju. — Umberto Savojski.«

Boljševiške izgube so na vsej fronti velikanske

Berlin, 12. februarja. Sovjetske izgube v okoličju Kureka so naravnost neštene.

Na jugovzhodu Toropca so 30. januarja našli nemške čete na 3000 boljševiških vojakov. Vnela se je vprav peklena borba, v kateri so nemške čete dobesedno popolnoma uničile to število sovjetskih vojakov. Tamkajšnje ozemlje bojišča je na vso moč težavno, tako da je bilo nemško vojaštvo izpostavljeno najhujšim zaprekam, ki jih je pa junakovo vodstvo prav vse premagalo. Čez nekaj dni nato so nemške čete našle na boljševike, ki so se bili dobro poskrili po gozdnati pokrajini. Nemško planinsko vojaštvo se je spustilo v borbo, kakršnih je malo v zgodovini vojevanja. Bitka je trajala več ur, ko se je mož proti možu boril za vsak meter zemlje posebej. Tudi tu so ostali Nemci zmagovalci. Boljševiki — kolikor jih je eplah še ostalo na tem področju — so se v silni mešanici razkropili spet v gozdove in so pustili na bojišču topove, oklepne in drugo težko orožje. Se dalje so na tem področju trajale bitke, ki so se vse končale s hudimi sovražnimi izgubami. Nepregledna je bila mešanica ondi ostalega sovjetskega orožja, vse okrog je bilo kar posuto s topovi, strojnimi, puškami, čeladami in trupli. Seveda je v teh borbah ves čas delovalo nemško letalstvo, ki je bombardiralo sovražnika s silno točo težkih bomb.

Ob Doncu in Donu

V območju reke Oskol se je zlasti udeleževalo nemško in zavezniško topništvo, ki je bilo nameščeno ondi s dvema baterijama najtežjega kalibra in s tremi lažjimi. Čim se je leje pojavilo sovjetsko vojaštvo, ga je sprejel silni nemški topovski ogenj in ob tej priliki je na stotine boljševikov obležalo na bojišču. Ob reki Oskol so bile njihove izgube naravnost strašne.

V območju zgornjega Donca so hoteli boljševiki s številnimi četami prodreti železni nemški obroč vojakov, pa jim to navzlic velikim žrtvam le ni uspelo. Zlasti v dnevih jutranje megle so sovjetske čete, izbrbljajoče megle in mraz najhujše prišle, da ne bi nemško vojaštvo. Na vsak način se je hotel sovražnik v varstvu megle prebiti čez reko Don in na oni strani vstopi Nemcem za hrbet. Neki boljševiški četi se je to že skoraj posrečilo. A tedaj so budni nemški in zavezniški vojaki še pravočasno opazili nevarnost in so dobesedno pokosili boljševiške vojske na poskušnem prehodu čez reko.

Ob Donu odbijajo Nemci z vso silo razne sovjetske poskuse, da bi se prebili čez most do Rostova. Močna motorizirana nemška armada je tu dan in noč zaposlena, da varuje most in odbija vse boljševiške napade. Vsi tozadevni boljševiški poskusi so kakor sunki v zid iz železa. Odbijajo ee s krvavimi izgubami. Sovražnik se na tem področju izpozablja celo tako daleč, da nastopa s svojim vojaštvom, ki je oblečeno v nemške uniforme. Toda vse nič ne zaleže — prehoda si tudi na ta način ne more izsiliti. (La Stampa).

Mogočni sunki oklepnikov

Berlin, 12. februarja. Saj se zdaj ni moči tako prav do dna presoditi silno bitko, ki je divjala med Rostovom, Biegorodom in Kurskim, ki se je vedno bolj večala, posebno ob stranskih črtah, to je zlasti v kotlini Dona in okoli Kurska. Sovjeti skušajo napadati zahrbno na bojnem polju, ki ee razproštrala južno od Rostova, in hkrati skušajo prebiti srednji Don in pretrgati progso Kursk-Biegorod zaradi pohoda na Harkov.

Velike oklepniške množine se udeležujejo v tej bitki, ki jim pomagajo številna letala. Vedno hujši mraz otežkoča obrambne boje osnih sil, ki ee razvijajo ob severnem delu okrog Kurska in etoje ob Rostovu, kjer so odbili mnoge sovjetske napade.

Na tem področju bojišča so bolj napredovale oene čete kot na jugu. V Berlinu menijo, da so mnoge vesti, ki vsebujejo številna vojna poročila, izdana od sovjetskega poveljstva, brez vsakršne podlage. Dasi je res, da smo morali nekaj krajev prepustiti sovražniku, poročajo iz Berlina, je treba pomisliti za kakšno ceno so sovjeti prišli do teh zmag. Dovolj je, če povemo, da je sedma oklepna nemška divizija v januarju uničila 250 oklepnih vozil, 60 topov, 230 protitankovskih topov, 300 motoriziranih in 150 tovornih avtomobilov. Zajeli smo 2900 ujetnikov, poleg tega smo zadali boljševikom hude krvave izgube in bilo je 20.000 mrtvih.

Po zadnjih vesteh iz »Völkischer Beobachterja« je središče bojev ob reki Oskol, kjer boljševiki, ki so vrgli v boj ogromne množice oklepnih brigad, skušajo obvladati ozemlje, med Kurskim in

Biegorodom. Nemške čete pa držijo v žahu sovražnika in mu prepuščajo le tisto ozemlje, kjer bi presilna borba zahtevala preveč izgub. Tudi na južnem bojišču skušajo sovjeti postaviti eredišče bojev blizu Rostova in — kot so govorili — napasti mesto s strani, ker ne morejo zavzeti obrambnega utrjenega pasu na vzhodu tega mesta. Mnogi poskusi, da bi sovjeti prekorčili Don, so velike nemške sile preprečile.

Med pohodom na nove postojanke okrog Oskolekega, so nemške in zavezniške sile pustile sovražniku nekatere kraje, ker je to zahtevala strateška korist. Te čete je sovražnik obkolil in so že v začetku boja dobile navodila, naj ostanejo na svojih postojankah, da bi zadržali čim več moči sovražnika. Sele v zadnjih dneh so dobile povelje,

Člen 1. Za nabavo in posest sprejemnih radijskih aparatov, izvzemši za trgovinske trdke, in njih rabo po komer koli je potrebna dovolitev, ki jo izda na prošnjo prizadetih v občini Ljubljana Kr. kvestura, v drugih občinah pokrajine pa pristojno okrajno načelstvo.

V prošnjah je treba navesti osebne podatke posililce, njegovo stalno bivališče in poklic, podatke aparata kakor tudi ime pooblaščenega trdke, pri kateri misli dati prosilec aparat blokirati, kakor je predpisano v naslednjem členu 2.

Dovolitev se izda za nedoločeno dobo in se lahko vsak čas preklicuje.

Člen 2. Na vseh radijskih aparatih, ki se uporabljajo v Ljubljanski pokrajini, se mora namestiti priprava, s katero se da omejiti sprejemanje na oddaje ljubljanske radijske oddajne postaje.

Samo v posebnega ozira vrednih primerih sme dovoliti oblastvo iz člena 1. posest radijskega aparata z uporabnostjo za vse valove.

Vendar je prepovedano imetnikom radijskih sprejemnih aparatov uporabljati sprejemne radijske aparate ali dopuščati njih rabo, da bi se poslušala radijska poročila in obvestila sovražnih ali nevtralnih radijskih postaj in tudi prepovedano vsakomur, da bi kakor koli sprejete novice razširjal.

Dalje je prepovedano, imeti zunanje radijske antene.

Za njih odstranitev so nerazdelno zavezani njih lastniki in lastniki nepremičnin, na katerih bi bile nameščene.

Člen 3. Pripravo iz člena 2. te naredbe mora namestiti za pooblaščenca trdka in jo morajo pred izročitvijo aparata uporabniku preskusiti strokovni organi Kr. finančne straže.

Priprava za blokiranje se zapetati z zalivko (plombo); da ostane zalivka nedotaknjena, kar bodo ugotavljali občasno posebni uslužbenici, so odgovorni posestniki aparatov.

Če bi se radijski sprejemni aparat tako pokvaril, da bi bilo za popravilo treba načeti zalivko, morajo vložiti posestniki aparatov prošnjo pri oblastvi iz člena 1. in navesti pri tem trdke, pri kateri mislijo dati popraviti aparat.

Pečat se sme sneti in aparat znova blokirati samo v prisotnosti omenjenih strokovnih organov.

Člen 4. Radijski sprejemni aparati, ki so po predpisih naredbe z dne 26. marca 1942-XX, št. 56, izročeni občinskemu uradu, se smejo na prošnjo, ki jo je vložiti skladno s predpisi člena 1. in z navedbo pooblaščenca trdke, pri kateri misli prosilec dati aparat blokirati, vrniti upravičencem po predhodni namestitvi priprave za blokiranje iz prednjega člena.

Če se prošnji ugodi, izda Kr. kvestura oziroma okrajno načelstvo označeni trdki posebno dovolilo, s katerim dobi pri občinskem uradu aparat.

Člen 5. Dovolitev po prvem odstavku člena 2. naredbe z dne 26. marca 1942-XX, št. 56, da se smejo obdržati radijski sprejemni aparati, so preklicane.

Priprazeti lastniki ali imetniki aparatov, ki bi radi obdržali aparate, blokirane po predpisu člena 2. te naredbe, morajo vložiti v desetih dneh od uveljavitve naredbe prošnjo pri oblastvi, navedenem v členu 1. in pri tem navesti trdke, ki naj namesti pripravo za blokiranje,

Eksc. Robotti odpustil kazni obsojencu

Ekscelencen vrhovni poveljnik Oboroženih Sil »Slovenija-Dalmazija« general Robotti je izvolil ob priliki svojega večerajšnega obiska v Ljubljani odrediti, da se izpusti na svobodo Julij Furlan, ki je bil od vojaškega sodišča obsojen, ker je v nekem javnem lokalu izustil žaljive besede na naslov generala Robottija.

Ekscelencen vrhovni poveljnik Robotti je velikodušno odpustil osebi, ki ga je javno žalila v javnem lokalu. To dejanje visoke italijanske vojaške osebnosti znova izpričuje duha plemenitosti in velikodušja, ki v tako veliki meri preveva in odlikuje italijansko vojsko. Vsakdo bo znal visoko ceniti to dejanje naklonjenosti, ki se pridružuje tolikim dokazom naklonjenosti italijanskih oblasti za naše zadeve in potrebe. To lepo dejanje, je nov dokaz razumevanja oblasti do vseh tistih, ki vedo s svojimi dejanji izpričati, da pravilno pojmujejo lojalnost in jo tudi izvajajo.

naj skušajo prodreti obroč sovražnih čet in se zvezati z glavnino nemških čet. Tako je v zadnjih dneh prišlo okrog 6000 nemških in zavezniških vojakov v etik s svojimi četami po hudih večdnevni borbah. (Corriere della Sera)

Sprememba predpisov o poslušanju radia

ali pa, če tega ne store, izročiti aparat v istem roku občinskemu uradu.

Če se jim prošnja zavrne, morajo izročiti aparat občinskemu uradu najkasneje tretji dan od dneva vročitve zavrnitvene odločbe.

Člen 6. Zoper zavrnitev prošnje je dopustna pritožba na Visokega komisarja, ki odloči dokončno.

Pritožbo je treba vložiti v roku 15 dni, ne oprostja pa od obvezne oddaje aparata.

Člen 7. Kdor koli krši določbe te naredbe ali naredbe z dne 5. julija 1941-XX, št. 64, ga kaznuje Vojaško vojno sodišče Vrhovnega poveljstva oboroženih sil »Slovenija-Dalmazija«, oddelek v Ljubljani, z ječo 18 mesecev, samo ali združeno z denarno kaznijo do 50.000 lir.

Vselej je se odredil zaplemba aparata.

Člen 8. Ta naredba, s katero se razveljavljajo naredbe z dne 26. marca 1942-XX, št. 56, z dne 27. aprila 1942-XX, št. 76, in z dne 9. maja 1942-XX, št. 85, in vse druge nje ne protujoče ali z njo nezdružljive določbe, etopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Gospodarstvo

Nove trgovine v krajih, kamor se je preselilo prebivalstvo, Ministrstvo za korporacije je izdalo navodila o odpiranju novih trgovinskih obratov v krajih, kamor se je izselilo prebivalstvo velikih mest pred zračnimi napadi.

Velesojni v Evropi. Za leto 1943 so napovedani v Evropi naslednji velesojni: Bolgarija: 10. mednarodni vzorčni velesojem v Plovdivu od 26. aprila do 9. maja; Danska: Poletni nacionalni velesojem v Friderikstadu; Francija: Lyonski velesojem bo imel mednarodni značaj, dočim bodo velesojni v Parizu, Marseillu in Bordeauxu imeli nacionalni značaj; Madžarska: Mednarodni velesojem v Budimpešti meseca avgusta; Španija: mednarodni velesojem v Valenciji 10. maja, v Barceloni od 10. do 26. junija, nacionalni velesojem v Bilbaou od 10. do 30. avgusta, v Saragosi od 1. do 15. oktobra; Šveica: vzočni velesojem v Bazlu od 11. do 21. maja in v Lausanni od 11. do 26. septembra.

Hrvatske družbe. Rudarska in premogovniška družba Doberlin, d. d. v Zagrebu, izkazuje za leta 1941 pri glavnici 2 milij. kun in pri prenosu izgube iz prejšnjega leta v znesku 326.077 kun zopet izgubo v znesku 1.208.420 kun. — Centralna banka v Sarajevu izkazuje pri glavnici 5 milij. kun in prenosu izgube v letu 1941 v znesku 3.240.776 kun, novo izgubo v znesku 333.714 kun, dočim znaša izguba za leta 1941 98.730 kun.

Mezde na Hrvaškem. Hrvatski državni urad za tvoritev cen in mezd je izdal tri naredbe glede mezd, prva se nanaša na mezde delavcev, druga na plače nameščenec, dočim določa tretja naredba najnižje in najvišje mezde in plače.

Gibanje cen v Nemčiji. »Frankfurter Zeitung« prinaša zanimive podatke o gibanju cen v Nemčiji, iz katerih je razvidno, da je znašal indeks cen na debelo leta 1939 106,9, lani pa je znašal 114,4, dočim je istočasno indeks življenjskih stroškov narasel samo od 126,2 na 136,6. Poleg tega prinaša list tudi podatke o povprečnem indeksu cen, ki ga izračunava iz obeh navedenih indeksov. Ta indeks se je dvignil od 116,2 tega 1939 na 125,0 v lanskem letu. Za vse indekse številke so podlage cene leta 1913—1914 kot 100.

Umaknitev shranjenega materiala iz paviljona tivolskega telovadišča

Zaupnik CONIJA sporoča:

Ker je zaradi nujnih obnovitvenih del potrebno v celoti izprazniti paviljon telovadišča v Tivoliju, pozivamo društva, ki so tukaj shranila svoj material, da ga takoj umaknejo.

Društva morajo od danes v osmih dneh poslati zaupniku CONIJA (Bleivelsova 1A) potreben seznam materiala, da bo ta mogel biti takoj izročen.

Društva, ki ne bodo takoj poslala teh sporočil, se smatrajo, da so izgubila vsako pravico do materiala in ne bodo mogla ničesar reklamirati.

Ukrajinske povesti

Še nekaj dni, pa izide 42. zvezek »Slovenšev knjižnice«, ki nam prinese najlepše bisere pripovedniškega talenta slovečega pisatelja Nikolaja V. Gogolja, njegove povesti iz ukrajinskega življenja in bitja. Te povesti je Gogol napisal v obdobju 1831/32 pod naslovom »Večeri na pristavi blizu Dikanjke«, kakor da jih pripoveduje stari čebelar rudi, to je rdečelasi Panjko. V teh povestih nam odkriva Gogol svojo ukrajinsko domovino v vsej njeni očarljivi lepoti, sredi nje pa ljudstvo, čigar duša je strastno navezana na življenje, ljubi širok razmah in si tolmači skrivnostno snovanje prirode in uganke človeškega srca z bujno domišljijo, hkrati pa z ostro, toda nežljivo, duhovito šegavostjo lajša sebi težave in nesmisel ter slabosti neboljnjega človeštva. Frane Terzaglav je v tem zvezku naše knjižnice zbral najbolj mikavne, sočne, z ljubko nagajivostjo prepojene in za ukrajinsko bit značilne, med njimi pa tudi nekatere najbolj grozljive pa hkrati simbolično pomenljive povesti, ki jih čitatelj ne bo prebral samo enkrat, ampak se bo ob veselih ali tožnih trenutkih življenja vselej vračal k njim, da se tolaži in pozabi ali pa prisrčno razmisli.

Najbolj bo očarala vsakega »Božična noč«, ki ji v vsem svetovnem slovu ni primere: tako bleščeča je v njej zimsko nebo, tako z vsemi mogočimi dobrimi bitji in zlimi duhovi napolnjena priroda, tako pristno naturni ljudje in s takim neprekosljivim humorjem zapletene in razpletene njihove prigode. Zelo sorodna je »Majska noč«, ki nas popelje v svet vodnih vil, ki nas mika in obenem straši, njega tožna poezija pa se odigrava sredi vsakega sveta, v katerem uganjajo prešerne burke smešno dostojanstveni starostje, vaski policaji in poredni fantje. »Sejem v Sorocinc« pa je prava zbirka vseh vaških ukrajinskih tipov: postarne in bahave, pa pregrešne gospodinjice, njenege šlapastege moža, prekanjih židov in ciganov, jezikavih branjev, večno pijanih in neizrečno lenih in hrabrih Zaporožcev, oblastnih kmetskih magnatov in podobnih, ki jih Gogol ni poznal samo iz življenja, ampak jih je imel predpodočljene že v osebah ukrajinskega ljudskega in lutkovnega gledališča, božičnih misterijev in ljudskega pripovedništva sploh. V istem okolju se odigravajo tudi grozotna »Kresna noč« pa kratki, a šegavi povestici »Začarani kraj« in »Zgubljeno pismo«. Od vseh povesti pa bo brez dvoma čitatelje najbolj zajemal »Vij«, ki ga je prevajalec postavil na čelo svoji zbirki in to po pravici, saj vse svetovno slovo ne pozna bolj grozljive in v svoji grozotnosti bolj pomenljive povesti, kakor je Gogoljev »Vij«. Naj si človek tragično usodo njenega junaka tolmači tako ali drugače (prevajalec je v uvodu k osebi in delu Nikolaja V. Gogolja po virih iz ruske slovenske zgodovine skušal čitatelju pomagati, da se vglobi v pomen in smisel Gogoljevega ustvarjanja, povest »Vij« bo globoko učinkovala. Čudovito je v njej združena strahotna fantastika z realnim življenjem.

Ukrajinski povesti je prevajalec dodal »Plašč« iz tako imenovanih petrograjskih novel N. V. Gogolja. Ta povest je prevedena v vse izike kulturnih narodov, postala last vsega omikanege sveta. »Plašč« je očitno prevajalec bil prav posebno pri sreč, ker bi ga sicer ne bil vvrstil na konec za povesti, ki so čisto drugačnega značaja in izvora. Tudi našega bralca bo globoko ganila neizrečna tragika petrograjskega uradnika Akakija Akakijeviča, kakor je pred sto letmi ganila vso Rusijo, kjer je po pobudi te Gogoljeve povesti nastala vsa ogromna literatura, ki je začela odkrivati bridko usodo šibkih, malih in ponižanih.

Noben čitatelj pa ne bo šel mimo uvoda, ki ga je prevajalec napisal, saj nam podaja Gogolja samega, kako je ustvarjal in trpel tako, kakor malokateri drugi velikani svetovne literature. Njemu pisateljstvo ni bila zabava, posel, ki naj prinaša dobiček ali slavo, marveč sveta služba, za katero se je do dna duše smatral odgovornega Boga, narodu in človeštvu. Gogol je bil eden najbolj religioznih genijev Rusije in človeštva, »ne politik ne socialist«, kakor prevajalec poudarja, »marveč v svoji korenini religiozen človek, ki je prepoved družbe videl v duhovnem prepovedu posameznika. In kakor Dostojevskemu pa vsem največjim njegovim sonarodnjakom tiste dobe mu je bila rešitev sveta v ustanovitvi kraljstva božjega na zemlji po silil vse prenavljajoče neskončne ljubezni.

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITICNE MOČI PETROLEJA

Končno ni preostalo Španiji drugega kakor da kupi ruski petrolej, da sodeluje s Sovjeti, čeprav jih je imenoval Primo de Rivera »mrtva nevarnost za evropsko civilizacijo«. Španija je spet imela bencin, toda slab bencin, ker so Rusi tudi znali izkoristiti svojo prednost in stisko Španije ter so ji pošiljali slabšo robo. Ko pa je Španija začela z Rusi, so hoteli zadeti trusti z najtežjim topom. Cesar desetletja niso opazili, na to so Amerikanci prišli zdaj kar naenkrat: uvoz španskega sadja za Ameriko ni drugega kakor nevarno parazitstvo. Brezštevilne ladijske pošiljke španskega sadja so gnile v lukah Newyorka, ker je kar naenkrat zmanjkalo uradnikov zdravstvene službe. In prav v istem času je slučajno zahtevalo angleško časopisje, da bi raje uživali zelenjavo in sadje iz angleških kolonij kakor iz Španije.

Posledica vsega tega je bila velika gospodarska izguba. Bančni prijatelji Deterdingovi in družbe Standard Oil so poleg tega še pomagali svojimi vlagateljima. Posledica tega je bil padec peze, ki je kmalu padla na 70 pletenigov, potem na 60 in končno celo na 40 pletenigov. Alfonz XIII. je moral pospešiti padec generala Primo de Rivero. Diktator se je umaknil v Pariz v pregnanstvo. Kmalu nato je umrl, premagan od petrolejskih trustov.

Pa tudi petrolejski magnati niso dobili zmage, kajti Primo de Riveri so sledili na španski vladi socialisti. Petrolej je ostal še dolgo kot državni monopol in Španijo je preskrbovala s petrolejem Rusija. Španski vzgled pa je bil dobra šola. Leta 1933 je imel Litvinov razgovor z Mussolinijem. Posledica tega je bila tudi pogodba o dobavi ruskega petroleja. Italija je postala eden izmed najpomembnejših odjemalcev ruskega petroleja. V januarju leta 1934 so podpisali rusko-francosko trgovinsko pogodbo in ruski petrolej je dobil novega močnega odjemalca Francijo, ki je bil od leta 1931 na drugem mestu kupec.

25

Takrat je kupila 489.000 ton ruskega petroleja. Rusija je porabila zase leta 1927 samo 100.000 ton petroleja. Sele potem, ko se je lastna poraba tako dvignila, da ni bilo več toliko petroleja za izvoz kot poprej — leta 1938 je znašala 8 milijone ton — šele potem, ko je Rusija porabila toliko bencina kakor Nemčija in Francija, šele tedaj je ponehal pritisk ruske konkurence. A tedaj je bilo že prekasno. Kraljestvo petrolejskih gospodov se je že pričelo drobiti.

X.

BOJ OD BIRME DO PANAMSKEGA PREKOPA.

Petrolejska diplomacija v Kolumbiji in Nicaragui.

Ko so pričeli ameriški petrolejski gospodje delati z Rusijo, je Deterding poizkusil še enkrat, da si zagotovi ta zrukadni petrolej: V Angliji so ustanovili prodajno družbo »Combine«, ki je prodajala v Angliji ruski petrolej, da bi vsaj malo rešila angleški trg pred Amerikanci. Pričeli so s pogajanjem o prodaji ruskega petroleja na svetovnem trgu, a prav tedaj je čutila Standard Oil, da je na poti do polne zmage in ni hotela prav nič vedeti o tem, da bi s kom delila svojo mošnjo. Predsedniške volitve so bile pred vrati in med kandidati je bil tudi državni tajnik Hughes, človek iz družbe Standard, medtem ko je Deterding povsod naletel na težave, je šlo družbi Standard Oil povsod vse po areli. Ni se bala tega volilnega boja, ki je odmeval povsod tam, kjer so bili petrolejski izvirji ali trg. Kajti Deterding ni držal rok križem. Sicer je imela Royal Dutch velike denarne izgube, a prav po ruskem petroleju je mogel Deterding utrditi svoj vpliv na angleško politiko, saj je bil zdaj tudi delničar pri Anglo-Persian Oil Company, pri petrolejskem trustu angleške admiralitete.

Politika družbe Anglo-Persian je že itak šla vedno vzporedno z Royal Dutch Shell. Bja je to zamotana razdelitev nadzorov in ko je po svetovni vojni pridobivala družba Anglo-Persian več petroleja, kakor ga je potrebovala admiraliteta, je odvisni pridelek prodala Deterdingu. Deterding ni čutil nikakega veselja, da bi delil svoj drago pridobljeni trg, hotel je pridobiti le še novih in tašo je

prišlo pri »petrolejskem miru« v San Remo leta 1920 do sledeče uredbe: Francija je dobivala nekdanji nemški delež petroleja iz Mousula in je potemtakem dala Deterdingu zato neke vrste prodajni monopol za vse njegovo področje. Ta dogovor je sklenil član družbe Anglo-Persian Sir John Cadman. A ta monopol ni trajal dolgo, ker so Amerikanci — naravno — protestirali. Anglo-Persian je torej rabila sedaj podporo Washingtona in podporo Francije pri bojih v Mezopotamiji in tako je dal Deterding povod da je popustila. Pri vseh svetovno političnih vprašanjih je bil ravno Cadman tisti, ki je glasoval v imenu vladne družbe in ne Deterding ki je kljub vsemu ostal iznemočen.

Tako je ostalo do velikega petrolejskega dumpinga, do zveze Wallstreeta z Moskvo in kot posledica tega težke izgube na Bližnjem vzhodu in v Indiji. Tako je ostalo dotlej, dokler niso Amerikanci in Rusi vrgli na ameriški trg toliko petroleja, da je prišla predvsem Birma v velike težave.

Birma, dežela večja od Nemčije, a s komaj 14 milijoni prebivalcev, je bila od leta 1824 v boju z Angleži. Leta 1881 je bila del indijskega kraljestva, od leta 1937 pa ima zopet delno samostojnost. Dežela ima pri Singu severno od Mandalaya bogata petrolejska polja, petrolejske izvire pri Qenangyangu, ki so zvezani s petrolejskim vodom z Rangoonom, glavnim pristaniščem Martabanskega zaliva, poleg tega ima petrolej še na drugih mestih.

Najbolj bogata petrolejska polja ima družba Burmah Oil Company. Poleg te je še več neodvisnih petrolejskih gospodarjev, obdelovalcev riževih polj, ki so odkrili v svoji zemlji petrolej in ga s primitivnimi sredstvi črpali ter postavili za vsak izvir lepo pagodo in so prav malo vedeli o mednarodnih petrolejskih bojih. Naravni izvirji Birme, Indije, Indochine in Siamu so brez lastnih petrolejskih izvirov in zato plačajo za petrolej, uvožen iz Burme lep denar. Delo na birmanskih petrolejskih poljih je težko zaradi morilskega podnebnja in zaradi nevarnosti naraščajočih voda. 2000 vrtnih stolpov v Yenangyangu, 200 v Sanu, 100 v Langvi in prav tako stolpi v Magvi, Kiaukpyu in Minbu stoje za visokimi nasipi, ki ne morejo vedno kljubovati rumenim valovom Iravadija. Yenangyung se imenuje »smrdljiva voda«, a je do leta 1927 prinašal bogat denar.

Slovenska knjiga v ogrski Slovenski krajini

Kalendar Szrcá Jezusovoga za navadno leto 1943

V Murski Soboti izhaja že 40. leto Kalendar Srca Jezusovoga. Tudi letos je izšel kakor navadno ter predstavlja najpopularnejšo slovensko knjigo v Slovenski krajini. Seveda izhaja sedaj zopet v starem pravopisu kakor pred prvo svetovno vojno ter v narečju, ki je bil še do zadnjega v veljavi deloma v pisnu deloma v besedi in prekmurskih cerkvah. Knjiga je za današnji čas gotovo izredno pomembna ter je vredna osebnega opozorila že zato, ker s tem letnikom Kalendar praznuje svoj 40-letni jubilej, odkar ga je izdal prvič v letu 1903 za letnik 1904 pokojni mladi voditelj Slovenske krajine dr. Ivanoci.

Samo uredništvo pravi: »Letos sem se šel za svojo štiridesetletnico malo bolj svetlejši obleči in vam zato podvoriti s prebranimi jestvinami, kda bi mi prišli voščiti za te den, pa znate, da živimo v bojnskom vremeni i moremo v vsem šparati.« Kljub temu pa je vsebina zelo bogata. Lepo je prikazan tudi pomen Kalendara z besedami:

»Pomen našega Kalendara more prav spoznati samo tisti, ki natenci pregledne vseh 39 letnikov i premisli, ka so njegovi spisi pomenili našim ljudstvi. Kalendar je bio leto za letom stalna knjiga v domačem jeziku i rokah našega človeka, ki se njemu je veselilo kak dete. Gučali so v njem i zanimivosti po sveti!« Nato opisuje, kdo in kaj so pisali v Kalendar ter zaključuje: »Če dobro premislimo, kakšega velikoga narodnostnoga, verskoga, vzgojnoga, poučnoga, skratka kulturnoga pomena so letniki našega kalendara, te jih bomo skrbno čuvali, jih vsikdar znova čeli in ljubili nas štamp, spoštivali njegove delavce.«

V ostalem pa ima kalendar naslednjo vsebino: začenja se s sliko svetega Stefana, »prvega našega kralja«, nakar sledi koledarski del, ki nas zanima že po svojih pristnih prekmurskih imenih mesecev: sečen, sūšec, mali traven, veliki traven, risalsček (maj), ivanšek, jakopešek, mesnjek, mihalšek, vsevišek, andrejšček in prosinec. Namesto glave ima vsak mesec lepo pesmico, katere januarska kritica se glasi v ogrskem pravopisu:

Zaesni leto, zsitek novi,
kelih novij bolesin.
Vzemi palico. Lūbezen
szkriesi prek bregov, nizsin.

Urodno pesem pa je napisal Ravenski pod naslovom »Zemla nasa, narod nas!«, kjer pravi:

Vera k Bogi vodi nasz,
z bliznjim vezse nasz lūbezen,
jezik vezse nasz z oscaki,
dave nase javk i jok.

Davno tū zšivē nas rod,
vērje vekiveznoszi,
iz mraka preminocnoszi,
sz i jasne dneve kreši pot.

Glavna članka v Kalendarju pa sta naslednja: »Nasa knizevnost med Mūrov i Rābov,« ter »Nasa zemla i nase lūdstvo«. Prvega je napisal Ravenski, drugega pa Gorički, oba pa podajeta vso ved-

nost o Slovenski krajini v kulturnih in zemljepisnih podatkih. Prvi članek govori o tistih velikih močeh, ki so izšli iz te Slovenske krajine in so si zaslužili posebno »postenje«, ki so v nam domačem skladom materinim jeziku pisali knjige. Tu govori pisec o naselitvi Slovencev v te kraje ter o začetkih prekmurske književnosti od rokopaša l. 1643 do zadnjega časa. Tu so imenovani Temlin, Mihaly, Kūzmicz Stevan ter podrobnje njegovo poznanje slovenskih dežel; posebno poglavje ima Kūzmicz Miklos ter drugi evangeličanski pisatelji, zlasti znanstvenik Kosics Jožef in Agustich Imre. V XX. st. pa je dobil poseben opis in sliko dr. Ivanoci s sodelavci, Klekoma, Bašom, Kūharjem, ki so ustanovili Kalendar, Marijin list in Novine, ter so vzgojili pesnika Baša Mirosłava in Avgusta Pavla, ki je pozneje postal pesnik v ogrskem jeziku... V teh močeh je opisano »življenje duha, delo za napredjenje ljudstva, za pot iz tince v svetlost ter njihova slovenska zavest.

Se pomembnejši pa je drugi članek o naši zemlji in našem ljudstvu, kjer se v prvem stavku prikaže ta dežela kot »Vogrsko Szlovenszka Krajina«. Lepoto te dežele opisuje pisec z reči slavskoga pesnika Cankar Ivāna: Skopo je meril Gospod...« nato pa: »Ta lepa Vogrska Slovenska zemlja, napojena s krvjo svojih sinov, nam je očuvala dosta spominov i spomenikov na naše očake, šteri so pred jezero leti živeli na tej zemli med Mūrov i Rābov«. Nato navaja nekaj imen krajev in vasi v madžarsčini, ki še nosijo slovenska imena in pričajo o »jezikovnem kinču in iznajdlivosti naših pradedekov«. Nato govori o naselitvi Vendov-Slovenov, kakor te Slovence imenuje Ogrji, v te kraje, ter nalogo Slovencev tedaj, ko so učili Ogrje poljedelstva, za kar pričajo slovenska imena orodja v madžarsčini: jām, szan (sani), lemez, kasza (kosa) bol, dorong (drog), patak (potok), rona (ravnic), barazda (brazda), borona (brana) itd. Nato podaja statistiko iz l. 1910 ter stanje Slovencev tedaj (všet je tudi Mono-

ster s slovensko okolico), tako, da Slovenci žive v teh krajih v 170 vaseh, od katerih ima vsaka od 100 do 200 hiš, ter v treh mestih: Murska Sobot, Dolnja Lendava in Monošter. Zanimivo je, da imajo vse vasi in kraji, ki se v Koledarju imenujejo madžarska in slovenska imena, prej imenovana mesta samo madžarska.

Izmed ostalih člankov so zanimive pesmi, ki so jih napisali Ravenski, Krampač (Kmet in zemlja: »Zemlja je sveta, ti njeni branik — sztoj i ne geni sze v boji boj trden brodnik! — Zemlja je tvoja i sz tebov zšivē, — brazdaj njoj tvoja krv szveta tešē — kmet sz i v zemlo zsenes korenē). Gal Palko (lepa je Balada na bojnom polju) in Debel. Potem leposlovne črtice (Stari Sreš se mašuje, Kmečka smrt, Sveta noč, Oča pa hči, Kako je Gradišnik svojo ženo spreobrnul, Trije bratje itd.). Potem prinaša Kalendar odlomek iz Sienkiewicz Quia vadis? ter Cankarjevo črtico: »Mater je zatōče,« po Cankar Ivāni obrnjeno na nas jezik. Važen je tudi članek iz zgodovine cerkve v Gornjih Petrovcih (Cerkveno gorno pri Nedeli). Versko navedeno značaja pa je mnogo članov o Srcu Jezusovem, o Marijinem češčenju, navodila za čisto in krepostno življenje itd. Važen pa je ponatis papeževih besed iz govora na sveti večer 1941, v katerih podaja podlago za novi red, predvsem s svojim poudarjanjem pravice malih narodov in pravice narodnih manjšin, kar je posebno podčrtano.

Kalendar ima tudi nekaj lepih slik iz življenja Slovencev v Slovenski krajini ter poleg slike sv. Stefana v sredi še sliko dr. Ivanocija ter proti koncu administratorja Vogrsko-Slovenske krajine dr. Jožefa Grōza ter nato — kot zadnjo podobo v knjigi — podobo državnega regenta Horthyja, ki je »Kormanyos nasega vogrskega orszaga«, ter ogrsko himno v slovenskem prevodu. 18 strani inseratov slovenskih trgovcev iz Slovenske krajine priča, kako je Kalendar priljubljena publikacija Slovencev v Slovenski krajini med Muro in Rabo.

Tako smo skušali v glavnem predstaviti to slovensko, v ogrskem pravopisu in narečju pisano publikacijo naši javnosti, kot dokaz in oznako našega narodnega življenja na Ogrskem, v pripravi, da podrobnejši opis zanima tudi našo javnost v Ljubljanski provinci.

Ko lega mrak na belo Ljubljano

Javna pohvala učiteljici N. N. — »Stric, sedaj pa pojdi...!«

Ljudskega dialekta. Zadeva bi bila z javno pohvalo gospe učiteljici N. N. odpravljena, če se ne bi oglašil petletni Drejc s svojim izvrnim vprašanjem. Takole je pripomnil:

»Zakaj pa morajo otroci drugače govoriti kakor odrasli?«

»Sinko, vsi moramo enako govoriti, vsi lepo, pravilno in razločno,« sem ga poučil.

»To pa že ni res! Odrasli pravijo, »mašina«, mi pa moramo reči stroj! Sem sam slišal!«

Reveč je mislil, da spada drugačno govorjenje odraslih med odlike in privilegije kot so n. pr. brki, palica, tobak, vino in podobno. Beseda je dala besedo in tako je prišlo do daljšega razgovora, iz katerega posnemam tale zanimivi, ali če hočete dušeslovni drobiž. Omeniti se moram, da se ga šolarka ni udeleževala, pač pa Drejc, Marjetica in Matevž, ki se niso okusili »tuje učenosti«, če izvemem otroški vrt, kjer jim pravijo povesti in jih učijo pesmic na pamet.

Kaj neki je v teh glavicah, me je zanimalo in začel sem z najrazločnejšimi vprašanji. Iz navadne zabave, pri kateri smo se igrali šolo, je nastal tale, za časopis sicer nekoliko nenasladen intervju:

»Katero ribe poznaš, Drejc?«

Oči so se mu zasvetile in začel je naštevati: polenovke, moreke pše — naprej ni šlo. »Ti povej, Matevž, jaz bom med tem še premislil,« se je odrezal.

In Matevž je dodal, da pozna polenovke, morske pše, krokodile in kite.

O Drejc sem že lanske leto popisal zgodbo, kako se je širokousti s svojo plavalno umetnostjo, in kako neprijeten, razočarajoč poln je bil dan, ko je šel prvič na lirižo. Fantič, ki živi še v svetu domišljije, je bil prepričan, da je plavalec, kakršnemu ni zlahka najti enakega. Ko pa je prišel k otroškemu plavalnemu bazenu, mu je skočilo srce v grlo. In da je bila nesreča še večja, mu je v vodi spodrsnilo in za hip je doživel usodo utopljenca. Potem je sedel na vrtljaku tako dolgo, da je povračal; in da je bila mera polna, je stopil revček še na čebelico, ki mu je zabodla svoje želo v golo nogo.

V zvezi s to zgodbo sem postavil otrokom vprašanje, če znajo plavati. Vsi trije po vrsti so odgovorili, da znajo. Drejc pa je še pristavil, da zna malo crawl. V resnici obstoja vsa njihova plavalna večšina v tem, da si upajo bresti po vodi, ki jim sega do kolen in da si upajo leči v kad s plitvo vodo. Zelja po obvladanju plavanja pa je tako velika, da so že pozabili na svojo nebolje-nost.

»Sedaj pa mi, otroci, povejti, kdo je že kaj hudega doživel; kdaj je bilo najhujše, kdaj je najbolj bolelo?«

Matevž: »Ko sem se spekel pri pečici. Takoj za tem je še pristavil, ali ni bilo lepo, da ni jokal, in da tudi »au!« ni rekel?«

Drejc: »Sem že pozabil.«

Marjetica: »Ko sem bila tepena, ker sem kavo polila.«

Pri naslednjem vprašanju, kaj radi delajo, je povedal Matevž, da rad smuča, ker se je prijetno (slušno) voziti in ker je tudi za noge zdravo; Drejc rad strelja in hodi v planine; in Marjetica rada plete. Povedati moram, da Drejc še nikoli ni streljal in da tudi nikoli ni bil v

Kulturni boljševizem

Beseda ni neznana, saj smo jo tolikokrat uporabljali v času pred vojno. Sili se je v literaturi, po časopisju, po revijah, v gledališču, v kulturnih in telesno vzgojnih društvih in tudi v zakonodaji. Kulturni boljševizem je pronicanje komunistične miselnosti v razne vrste kulturnega udejstvovanja. Ima pa namen, da s svojim vplivom ohromi miselni odpor inteligence ter jo zrevolucionira za komunistične ideje. Zato je kulturni boljševizem pionir komunistične revolucije v vsaki deželi. Revolucija brez sodelovanja inteligence namreč ni možna. Tudi komunistična miselnost se med proletariatom ne da širiti brez aktivnega vplivanja inteligence. Zato kulturni boljševizem v vsaki deželi pripravlja in rahlja tla, s katerih naj pozneje vzklje seme komunistične revolucije.

Kaj prav za prav oznanja kulturni boljševizem? Vse, kar je v nasprotju s tradicijo krščanskih narodov. V literaturo uvaja materializem, revolucionarnost, smešenje avtoritete, smešenje krščanstva, v umetnost vpeljava nudizem ter razne struje, ki vplivajo razkrajajoče (tako je znano za surrealizem, da je izrazilo boljševiska umetnost, ki so jo uvedli komunisti z namenom, da vadijo z njo mase v raztelevsavanju družbenih ustanov ter v navajanju na surove metode revolucije, kar je že dokazal pater Muckermann v »Lettres de Rome«, pri vzgoji pospešuje koeukacijo, svobodno ljubezen, ruši družinsko tradicijo, jemlje staršem avtoriteto, v šolstvo uvaja pozitivizem, v javnem življenju izloča vpliv razodetja in verstva sploh, v pravosti izpodkopava sistem krščanske morale in jemlje npravnostni čut.

Toda vse to delovanje izvaja kulturni boljševizem pod obleko čistega kulturnega udejstvovanja. V javnosti ustvarja vtis, da je njegovo boljševiziranje istovetno s kulturnim prizadevanjem. Če je torej napaden, zavpije, da je napadena kultura. Če kritik obsodi delo boljševiskega pisatelja, je obsodil kulturno prizadevanje ter postal s tem mračnjak. Slo je celo tako daleč, da so bili nekateri komunistični voditelji tako rekoč imuni nasproti oblastnim ukrepom, ker je komunistična propaganda znala vsiliti v javnosti mnenje, da se »kulturnim delavcem« ne sme nič zgoditi, tudi če zagreše kak zločin, ker bi bila s tem kultura prizadeta. Tako je plaše kulture zagnil delovanje komunistične stranke in masonske lože, ki sta z roko v roki boljševizirala slovensko inteligenco.

Brez dvoma je treba v kulturnem boljševizmu iskati korenino zla, ki se je v dobi »osvobodilne fronte« razlilo kot strup v organizem slovenskega naroda. Seveda komunistična stranka sama ne bi mogla izvesti vsega boljševizujočega programa. Se preden je aktivno nastopila, je v njenem smislu delovalo za isti program že več čimilec. Kdo more danes tajiti, da je bila politika masonstva pri nas največji pospeševalec boljševiziranja? Kdo more trditi, da ni program Tyrseve telesne in duhovne vzgoje skoraj do pike enak kulturnemu programu boljševizma? Tudi če je ta resnica grenka, je vendar resnica. Zato nič čudnega, če je partizanstvo iz vrst tega programa dobilo največ pristašev. Od tod je ta miselnost prodrla v razne kulturne ustanove javnopravnega značaja, v gimnazije in na univerze, ki so prej tudi večkrat zamenjavale prizadevanje za napredek znanosti s prizadevanji kulturnega boljševizma ter tako bodrile inteligenčni naraščaj, da se oprime komunistične ideologije.

Toda bodi kakor koli, korenina zla je poglajala iz kulturnega boljševizma. Morda je bila krivda tudi v tem, ker smo pogrešali zdrave, morda tudi brezobzirne kritike, ki bi boljševizmu strgala kulturno masko z obraza in ga v javnosti prikazala takega, kakor v resnici je. Er-rando discimus! Seveda je za zmota zelo draga, toda čim več nas je stala, tem večje poročstvo je dano, da se ne bo obnovila.

planinah. Tudi Marjetica ne zna plesti. Gre samo za želje, ki so jih porodile pravljice.

Ko je Drejc opazil, da si odgovore zapisujem, mu je šinilo v glavo, da gre morda za pismo sv. Miklavžu, ki vse vidi in vse vzbudila se mu je slaba vest in je popravil svojo izjavo glede plavanja. Da skoraj ne zna plavati, se je popravljal in da se ga bo kmalu naučil, je dodal važno.

Glede letnih časov so si bili otroci edini. Najbolj všeč jim je poletje, ker je na vrtu obila sadja, ker je sončno in ker lahko skačejo, kričijo in žvižgajo.

Nazadnje sem še vprašal drobiž, kdo je že delal kaj koristnega. Drejc je dejal, da je že pozabil, Matevž pa je naštel kar vrsto svojih dobrih del: poleti je prevažal plevel in zemljo, pobiral slive in grabil listje, Marjetica, ki je slabotnega zdravja, je bila tudi pri tem vprašanju dosledna. Vse, kar je vedela povedati, je bilo, da je nekoč odnesla motiko na svoje mesto. Od vseh stvari so ji najbolj všeč rožice, od letnih časov pa zima in »medelje«. Tudi za smučanje ni navdušena, ker pada.

Troje otrok, sestrica, brat in bratranec, troje različnih svetov. Matevž bister in nenavadno logičen; Drejc, najmlajši med njimi, še ne loči domišljije od resnice; Marjetica pa punčka, ki ji rahlo zdravje ne dopušča polnega otroškega razuma. Bila je tudi prva, ki se je naveličala naše šole.

»Stric, sedaj pa pojdi, sem že zelo lačna!« mi je odkrito in srčno povedala, ko je zadišalo iz kuhinje po večerji.

Narodne smuške tekme GIL-a v Asiago

Tiskovni urad Zveze Fasijev sporoča:

Letos je bilo v Asiagu 12. narodno smučarsko tekmovalno Italijanske litorske mladine. — Ljubljanski Gil je prvič poslal zastopstvo Balil in Avangardistov.

Od 23. do 31. januarja so bile tekme avangardistov. Skvadra našega Zveznega poveljstva je zasedla 39. mesto.

Od 3. do 7. februarja so bile tekme Balil. Skvadra Zveznega poveljstva Gilla je zasedla 17. mesto.

Udeleženci smučarskih tekem GILA v Asiagu

KULTURNI OBZORNIK

30 letnica gledališkega delovanja
prof. Osipa Šesta

13. februarja 1913 je gospod Šest, potem ko je dovršil gledališko šolo na Dunaju, prvič nastopil na slovenskem odru. Ta dan je bila v takratnem deželnem, sedaj opernem, gledališču premiera Schweierjeve drame »Red iz npravnosti«. Novi igralec g. Šest je doživel pri svojem prvem nastopu popoln uspeh in vzbudil splošno pozornost.

V soboto 13. t. m. bo torej točno 30 let, kar je začel profesor Šest svojo gledališko kariero. V začetku je nastopal samo kot igralec in to v različnih vlogah. Kdor ga je videl v »Živem mrtvecu«, »Bajki o volku«, »Kar hočete«, »Golgo-

tic, ga v resnici ne bo pozabil. Šest ni igral, on je bil na odru — ves resnik, stvaren in kakor vzlet iz življenja. Nedvoumno je bil tudi kot igralec posebna odrska individualnost. Škoda le, da je povsem opustil igranje in se posvetil izključno samo režiji. Če bi nastopal še dalje, bi gotovo ustvaril še veliko samoniklih, svojiskih kreacij in jih uvrstil v galerijo svojih dognanih odskih likov. Zamakala ga je torej predvsem režija, ki se ji je posvetil z vsem svojim bistrim in obširnimi umetniškimi znanjem. Tudi na tem polju ne lahkega dela si je priboril prav kmalu najvidnejše uspehe in z njimi zasluženno ime šef-režiserja.

Naša gledališka kronika beleži do sedaj 238 odrskih del, ki nosijo pečat njegovega režiserskega dela in njegovega režiserskega imena! Med nami, Slovenci, ga ni in ga menda ne bo, o katerem bi zgodovinar mogel napisati kaj takega. Koliko dela je skritega za vsemi temi uprizoritvami, bo deloma razumel le tisti, ki vsaj približno pozna, kaj se pravi realizirati mrtvo besedilo v živo obliko na odru. Koliko misli, študija, skrbi in potov od trenutka, ko prvič prebereš delo, ki ga dobiš v režijo, do takrat, ko pade zastor po odigrani generaliki!

238 režij, to je v resnici rekordno število tudi med režiserji drugih odrov.

Zgodovina slovenskega gledališča beleži, da je profesor Osip Šest skozi trideset let neumorno

gradil in delal na novi stavbi slovenskega gledališča, tistega gledališča, ki je po svetovni vojni šele prav začel. To novo gledališče je v tej dobi nujno potrebovalo nekoga, ki bo hitro in stvarno gradil, ne umetničil in se izgubljal v malenkostih. Potrebovalo je bistriga, večnega, delavnega in energičnega človeka, kakršen je prav profesor Šest. Le takšen gledališki človek je bil zmožen graditi novo stavbo, ki je rasla v širino in v višino. Sedaj pa, ko je zgradba pod streho — se delo v nji in na nji lahko izboljšava in izpopolnjuje.

Ime profesorja Šesta je torej tesno povezano z razvojem našega gledališča od njegovega začetka po svetovni vojni do danes. Upričilo je skoraj vsega Shakespeara, prevedel več čeških, ruskih, italijanskih, francoskih in nemških del, poučuje kot profesor na Akademiji znanosti in umetnosti — zaposlen je od jutra do večera, ves posebljen v tem, kar obsega ime: gledališče.

30 let gledališkega dela je dogodek, ki zasluži pozornost in priznanje. Gospodu profesorju Šestu, višjemu režiserju slovenskega gledališča, k temu dogodku iskreno čestitamo!

Kulturni drobiž

Italijanska slovnica za Slovence — Grammatica italiana per Sloveni — episala U. Giacomuzzi in L. Duci — je izšla te dni v drugem dobro pregle-

danem in popravljenem natisu, v založbi La Editoriale Libreria K. A. v Triesteju, ki ima svoje zastopstvo za Ljubljansko pokrajino pri knjigarni Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani. Slovnica obstoja iz dveh ločenih delov: prvi prinaša samo italijansko besedilo ter na podlagi italijanskih beril ekusa uvesti učenca v duh italijanskega jezika, ne zanemaruječ slovničnih pravil, ki so podana dokaj pregledno in nazorno brez pedanterije. Številne vaje v tem delu naj usposablja učenca k neodvisnemu izražanju v italijanski. Temu delu je ne-ocljivo priključen drugi del, sestavljen v sloven-ekem jeziku in ki govori v obče o italijanski izreki, o naglasu, o zlogovanju, ter podaja točen besedni eznam prvega dela in značilne razlike med obema jezika, nato italijansko slovenski slovarček. 33 strani tankega tiska v dveh stolpcih in slednjič še slovenske prevajalne vaje k lekcijam prvega dela. Vidi se, da je delo dobro premišljeno in metodično eestavljeno. Najboljše priporočilo zanj je, da je prvi natis iz leta 1941 pošel v kratkem času in da se je eedaj na splošno povpraševanje priredili drugi. Knjigo, ki stane, oba dela skupaj, lir 22.—, z mirnim srcem priporočamo posebno za učence trgov-skih in nižjih srednjih šol. Cena je seveda na-gram prvemu natisu dražja iz eplošno razumljivih gospodarskih razmer, ampak ima to prednost, da je sedaj trdo vezana.

»Čitaj in širi« Slovenca!«

Drobne novice

Koledar

Sobota, 13. svečana: Katarina Riči, devica; Gregor II., papež; Fуска, devica in mučenica.
Nedelja, 14. svečana: 6. nedelja po razglasitvi; Valentin, mučenec; Ivana Valoa, sveta žena in ustanoviteljica reda; Antonin, opat.

Novi grobovi

† **Franciška Pirnat.** V Ljubljani je umrla gopca in mati Franciška Pirnat, vdova pekarskega mojtra. Blega rajnica leži na svojem domu, Poljanska c. 41, do nedelje ob 11 dopoldne. Pokopali jo bodo v nedeljo ob 3 popoldne v Žal iz kapele sv. Jožefa. Naj rajnici sveti večna Luč, njenim dragim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— **Diplomiral je in ljubljanski filozofski fakulteti pri g. prof. Vebru,** bivši mariborski mestni uradnik g. Zdenko Aljancič iz ugledne rodbine Aljancič. Iskreno čestitamo!

DOM IN SVET

revija za književnost, umetnost in kulturo, bo letos izšla dvakrat v obliki dveh zaključnih zbornikov.

Naročnina za oba zbornika je L 50.— če se takoj plača. V prodaji bo vsak zbornik L 30.—

Prvi izide meseca marca, drugi oktobra. Naročite se čimprej na to odlično revijo in podprite njeno izdajanje.

**Uprava Doma in sveta, Ljubljana
Pred školno 5 (Ljudska knjižnica)**

— **Uprava sindikata gostinskih podjetnikov v Ljubljani** naznana, da je umrla dolgoletna članica bivša gostilničarka ga. Flegar Franciška. Pogreb pokojne bo v soboto ob 3 popoldne iz Žal, kapele sv. Petra.

— **Svojci internirancev in vojnih ujetnikov,** ki so zaradi odsotnosti internirane ali ujetega potrebni podpore, se lahko še vedno prijavijo uradu za popis internirancev in vojnih ujetnikov v kresiji, vhod iz Lingarjeve ulice št. 1/II, soba št. 44. Tam je treba prijaviti tudi vse spremembe (proselitev, novi naslov ali povratek) že prijavljenih internirancev ali vojnih ujetnikov.

— **Mraz jutraj, po dnevi lepo.** Ta mesec še nismo občutili pravega in hudega mraza. Dnevna temperatura je bila doslej še vse dni v februarju nad ničlo za nekaj stopinj. V četrtek je bilo prav toplo, saj je termometer zaznamoval najvišjo dnevno temperaturo v mestu +7.4 stop. C. V petek jutraj pa je bilo zmerno mrzlo, ko je znašal minimum —4.6 stop. C. Barometer se naglo dviga in je v četrtek jutraj dosegel 773.6 mm. V 24 urah se je dvignil za dobrih 10 mm. Pričakujemo še lepe, mrzle dneve, ki je čez dan toplo in talno, jutraj pa mrzlo.

— **Pozivamo vse rejce koz, ovac, prašičev, kuncev, perutnine itd.,** kateri dosedaj niso prejeli krmla za živali pri »Malem gospodarju«, Gallusovo nabrežje 33, da se prijavijo ob določenih dneh v zgoraj omenjeni pisarni zaradi popisa živali in prejemanja krmla. Pisarna sprejema prijave samo dopoldne in sicer: 15. II. črke A do G, 16. II. črke H do L, 17. II. črke M do R, 18. II. črke S do Ž, 19. II. zamudniki.

— **V pomladanskih mesecih zgornje največ krompirja.** Vsako leto z jeto lahko pospravljajo tako kmetje kakor meščani iz svojih klet. Precejšnje množice zgnitega krompirja, ki ga največkrat niti za krmo prašičem ni več mogoče porabiti. Če bi se vsi taki vprašali, kje je vzrok, da je zgnilo toliko krompirja, bi v največ primerih lahko priznali, da so sami krivi, ker o pravem času niso storili vsega, kar bi brez posebnih težav lahko, da bi obvarovali krompir pred gnitjem. Prav prvi pomladanski meseci s spremenljivim vremenom so krompirju najbolj nevarni. Toplo vreme čez dan, združeno navadno še z močno odjugo, prodre gotovo v klet, ponoči pa pritiska navadno precejšen mraz. Te spremembe izredno vplivajo na krompir, ki postane marsikaj zaradi tega tudi vlažen, se nekako orosi, kakor šipe v mrazu in zaradi tega seveda vse prehito začne gniti. Prvo, kar naj storimo, je to, da obvarujemo

krompir pred vlago. Čez dan je najboljšo, da so okna v kletih odprta, tako da se kleti temeljito prezrači. Če bi utegnili čez noč pritisniti mraz, pa je treba na večer okna zapreti. Najbolj zanesljivo sredstvo, da krompir v kleti ne bo gnil, pa je vester pregled vse zaloge. Odrabi je treba ves krompir, ki je že morda začel gniti. Tako preprečimo, da se gniloba ne razrase z vse večjo naglico po vsem krompirju. Prebiranje krompirja je treba v februarju in marcu ter naslednjih mesecih ponoviti vsaj dvakrat na mesec, če hočemo obvarovati svojo zalogo pred večjo škodo.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Ustanovitev nemške delovne fronte na Gorenjskem. Priključitev Gorenjske v rajh je privedla tudi do organizacije nemške delovne fronte, ki svoje cilje vzgaja svetovno nazorno v duhu nacionalnega socializma ter hkrati skrbi za socialno pravičnost, za socialno izenačenje in ki tudi omogoča življenje vsakemu delavcu v primeru bolezni in stiske, a hkrati ob prostem času z organizacijo Kraft durch Freude nudi razvedrilo delavstvu. Delavska fronta se je začela organizirati s 25. junijem 1941, ko je 6 članov stranke dobilo od voditelja delovne fronte na Koroškem nalog, naj začnejo z organizacijo nemške delovne fronte v okviru koroške domovinske zveze. Tako so bila najprej ustanovljena službena mesta v Radovljici, Kamniku in Kranju. Nato so začeli popisovati obrate. To delo je bilo težavno zato, ker bivša država zlasti za trgovino in obrt ni vodila natančnega seznama posameznih trgovcev in obrtnikov. Najprej so začeli sestavljati tak seznam. Nabirali so pojasnila pri županih in hodili iz kraja v kraj. Dalje je bilo treba preiskati vsak obrat in ugotoviti s pomočjo posebnih socialnih vprašalnih pol zgodovino obrata in njegovega ureditve. Ko je bil popis obratov končan, so bili komunistično postavljeni krajevni in obratni vodje koroške domovinske zveze. Za med temi ustanovitvenimi deli je bilo izvedeno socialno skrbstvo za delavstvo. Ko je začela delovati v vseh treh gorenjskih okrožjih stranka, je začela z delom DAF, ki ima danes glavno upravo za Gorenjsko v Kranju. Do 31. junija lanskega leta je bila izvedena organizacija nemške delovne fronte takole: v kranjskem okrožju je delovalo 29 krajevnih skrbstev z 29 krajevnimi skrbniki, katerim je pomagalo 609 sodelavcev. Dalje je organizaciji pomagalo 194 obratnih nadzornikov z 968 zaupniki v obratih. Organiziranih je bilo vsega skupaj 2385 obratov. Radovljiško okrožje ima 19 krajevnih skrbstev z 19 krajevnimi skrbniki, katerim pomaga 115 sodelavcev. V obratni organizaciji je pomagalo 78 obratnih nadzornikov s 636 zaupniki. Organiziranih je bilo vsega skupaj 2579 obratov. V kamniškem okrožju je bilo ustanovljenih 26 krajevnih skrbstev, katerim je pomagalo 200 sodelavcev. V obratni organizaciji je bilo 61 obratnih nadzornikov z 257 zaupniki. 1702 obrata sta bila organizirana.

Smrtna nesreča. Na postaji v Škofji Loki je začel pomožni delavec Ivan Hlebar pri premikanju vagonov z nogo v špranjo pri kretnici. Takoj nato mu je kolo vagona odrezalo desno nogo pod koleno in tri prste leve roke. Nevarno ranjenega Hlebarja so prepeljali na Golnik, kjer pa je po nekaj urah izdihnil.

Lep pogreb občinskega komisarja Otona Peitlerja. Pred nedavnim so pokopali v Mavčičah občinskega komisarja Otona Peitlerja. Ob grobu je govoril pokojnikov v slovo okrožni vodja Kuss. Pogreba so se udeležili predstavniki stranke, oborožene sile SS, požarne brambe, hitlerjevska mladina ter številno občinstvo. Za slovo je pevska skupina kulturnega krožka zapela pesem o dobrem tovarštvu.

Koroška dekleta na vzhodu. Celovški dnevnik objavlja daljše poročilo, kako je večja skupina koroških deklet sodelovala pri organizaciji Todt na vzhodu. Peljale so se na vzhod preko Lvova in Žitomira v Kijev in se dalje v Harkov. Naposled so opravljale službo pomočnic v Kurku. Bile so prijazno sprejete in so zlasti pomagale uvajati nemško snago. Uredile so si tudi svojo sobo v koroškem slogu.

Življenje in smrt v Zireh. V žirovski občini je lani zagledalo luč sveta 78 novorojenčkov, pokopali pa smo 50 domačinov. Leta 1941 je bilo le 50 rojstev, smrtnih primerov pa 22.

S Spodnjega Štajerskega

Odlikovan Spodnještajerc. V Selnicu ob Dravi pristojni Ernest Grobelšek, ki je kot dobrovoljec odšel k oboroženi sili kot pionir, je bil odlikovan z železnim križcem II. stopnje.

Imenovanja orožniških poročnikov. Gauleiter je imenoval nekatere orožniške častnike za okrožne orožniške poročnike, med njimi tudi Karla Jakoba v Mariboru, Franca Majnika v Ptuj in Leopolda Springerja pri Sv. Lenartu v Slov. goricih.

Preureditev nekaterih denarnih zavodov na Spodnjem Štajerskem. Med 105 denarnimi zavodi v likvidaciji smo našli še »hranilnice in posojilnice«, dalje »hranilnice« in »kmečke hranilnice

— **Nesreče na deželi.** Na Vrhniki si je pri padcu na cesti zlomil desno roko 14 letni delavec sin Lojze Gregorka. — V Zdenski vasi je Marijo Zgajnarjevo, 20 letno hčerko posestnika ugriznil hud pes po obeh nogah. — Ludovik Kosmerli, 37-letni kolarski mojster v Loškem potoku si je pri padcu poškodoval desna rebra.

Iz Novega mesta

Naročnice »Slovenca«, »Slovenskega domaca«, »Domoljuba«, »Bogoljuba« in »Slovenčeve knjižnice« iz okolice Novega mesta vljudno opozarjamo, da lahko poravnajo naročnino za naše liste v **novomeški podružnici »Slovenca«,** Istotam se sprejemajo za zgoraj imenovane časopise novi naročniki. Knjige »Slovenčeve knjižnice« dobite po nizki ceni z lepo vsebino v vaše razvedrilo.

in posojilnice. Naj navedemo sedaj še razne druge zavode, ki se jih tudi tiče odredba, vpisana v združnem registru: Salska posojilnica in štedilnica v Velenju, Seljačka zadruga v Rogatcu, neg. z. z. n. z., Kmečko splavarska posojilnica v Ljubnem r. z. z. o. z., Okrajna hranilnica in posojilnica v Blaslovčah, z. z. n. z., Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju, z. z. n. z., Splošna kreditna zadruga v Sevnici, z. z. o. z., Ljudska posojilnica v Brežicah, z. z. n. z., Ljudska posojilnica v Celju, z. z. n. z., Ljudska hranilnica in posojilnica v Braslovčah, z. z. n. z., Kmečko-delavska hranilnica in posojilnica v Teharjih, z. z. n. z., Ljudska hranilnica in posojilnica v Rečici ob Savinji, z. z. n. z., Savinjska posojilnica v Žalcu, z. z. n. z., Hranilno in posojilno društvo v Šlov. Konjicah, z. z. n. z. in Ljudska posojilnica v Oplotnici, z. z. n. z.

Uspeh pridelovalne bitke v lanskem letu. V »Tagespostu« je priobčil deželni kmetijski vodja Sepp Hainzl pregled o uspehih pridelovalne bitke v letu 1942 na Spodnjem Štajerskem. Za pridelovalno bitko je bilo prirejenih mnogo zborovanj, ki so poučila kmetovalce, kaj je treba storiti, da bo Spodnja Štajerska čim bolj krila svoje lastne potrebe. Pri tem je bila posebna pažnja posvečena zlasti pridelovanju žita, krompirja, zelenjave in masti. Zato sta bili s krompirjem in z zelenjavo zasajeni površini močno povečani in je bilo mogoče v poletju leta 1942 krompir in zelenjavo že izvažati iz Spodnje Štajerske v Zgornjo Štajersko. Nasprotno pa je bila letina 1941 na Spodnjem Štajerskem tako malenkostna, da je bilo treba v Spodnja Štajersko uvoziti do zgodnjega krompirja v letu 1942 vsega skupaj nad 700 vagonov krompirja. Leta 1942 pa je bilo v juliju že mogoče izvoziti 195 vagonov zgodnjega krompirja iz ptujskega okrožja v Zgornjo Štajersko. Tudi jesenskega krompirja bo v kratkem pridelanega toliko, da bo preostajal. Podobne so razmere pri zelenjavi. Z zelenjavo zasajena površina je lani znašala 1000 hektarjev, leta 1943 pa bo dosegla 1500 hektarjev. Pridelke žita je zaradi hude zime leta 1941-42 trpel in je bilo treba njive marsikje na novo posejati. Za letošnje leto pa je bilo že v jeseni poskrbljeno, da bo tudi žitna letina odgovarjala potrebam. Pridelovanje maslač je še malenkostno, vendar narašča. Tudi nasadi oljarske bodo letos povečali. Pridelke sene je bil v Spodnji Štajerski znaten, najbolj pa se je postavila zadruga v Slovenski Bistrici, ki je dobavila 188 vagonov sene in tako posekala vse druge zadruge. Nasadi hmelja so se zato, ker je potreba po hmelju mnogo manjša, zmanjšali za 70 odstotkov. Zemlja dosedanjih hmeljskih nasadov je bila seveda izrabljena za pridelovanje drugih pridelkov. Za izkoriščanje sadja in zelenjave je bila lani ustanovljena spodnještajerska sadna in zelenjadna novčevalna zadruga pod imenom »Jugosadije«. V Mariboru, Celju in Ptuj so bili ustanovljeni zavodi za izdelovanje sladkega mošta, v Brežicah zavod za izdelovanje groznega soka, v Mariboru pa oddelek za izdelovanje marmele. Tako so že lanske jesen predelali skupno za 1000 vagonov sadja, zelenjave in buč. Izdelovanje marmelade pa še pride na vrsto. Preurejeno je bilo tudi mlekarstvo. Štiri nove mlekarne so že ustanovljene, nekatere pa pridejo še na vrsto.

Sprejemne preiskave za dobrovoljce orožja SS. Tudi na Štajerskem so SS oddelki zopet začeli sprejemati dobrovoljce v starosti od 17. do 45. leta. Tudi za štajerske mladeniče velja, da lahko odslužijo četritletno delovno službo že s 16 in pol leti, tako da s 17. leti že lahko pristopijo k SS oddelkom. Sprejemne preiskave za dobrovoljce so prav sedaj na Štajerskem. 11. februarja so bile v Mariboru, in sicer ob osmih jutraj na orožniški postaji. Ob petih popoldne istega dne pa so bile preiskave v Celju v nemški hiši. Od 12. do 16. pa bodo sprejemne preiskave v Leibnitzu, Fürstenfeldu, Gradcu, Leobnu, Judenburgu in Selthalu.

Za glasbenega ravnatelja v Celju je imenoval celjski župan vodjo okrožne glasbene šole v Celju in dirigenta mestnega orkestra Gustava Müllerja. Poroke. Poročili so se v Celju: Konrad Kunstek in Terezija Tršan, Severin Smrčnik in Alojzija Lupše, Maks Sušnik in Zofija Verselak, vsi iz Celja, dalje Ivan Arlič iz Celja in Stefanija Kadunce iz Loke pri Trbovljah, Helmut Kovancec iz Celja in Erika Langheinrich iz Blankensteina v Nemčiji, Jožef Laubič in Katarina Jesenek iz Svetelke, Konrad Perko in Alojzija Anderlueh iz Celja, Jožef Drogenik iz Trnave pri Gomilskem in Marija Pihler iz Velike Nedelje.

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 53 letna zasebnica Ana Matela, 50 letna ključavničarjeva

žena školastika Pavalec, 70 letna kuharica Terezija Zubernik, 41 letni vlakovodja Ivan Cebular, 44 letni rudar Ludvik Urbajš iz Hrastnika, 69 letna Marija Krumpak iz Kamnice, 70 letni mizarški mojster in hišni posestnik Ivan Staundinger, 18 letna zasebnica Marija Leskovec iz Leskovca, brivčev sinček Alfred Spaner, 80 letni delavec Peter Laporšek, nameščeneva hčerka Viktorija Kolar, 43 letni tesar Jožef Jarčič iz Tezna pri Mariboru, delavec sinček Ivan Škof iz Jurskega vrha pri Sv. Jurju ob Pesnici, 77 letna delavka Ana Ulbl, zidarjeva hčerka Erika Vincekovič, 79 letni fotograf Ludvik Kieser. V Celju so umrli: 33 letna žena železniškega uradnika Avrelia Sevnika, rojena Dragar, 37 letna Marieta Kiesweter, Stefanija Bevc, rojena Gajšek in Franc Dobrotinšek, oba iz Celja, dalje Franc Plešnik iz St. Ilje pri Velenju, Jožef Bric iz Litije, Franciška Vošnjak iz Črnega Vrha pri Sv. Jurju ob Taboru in Martin Stane iz Lahovne pri Škofji vasi. Dalje je umrla 74 letna Jožefa Vodeb v Črnohri pri St. Jurju ob j. žel. V Spodnjem Radvanju je umrl kolarjev sinček Edvard Janšovec. V Gotovljah pri Zalcu sin pomožnega delavca Peter Koželj, v kopališču Dobrni je umrl tamkajšnji dolgoletni zdraviliški zdravnik dr. Ferdinand Trenz. V Rigoncih pri Dobovi je umrl mlinar in posestnik žage 60 letni Andrej Peče, 26. septembra ramjeni dobrovoljec Franc Majhenič in na vzhodnem bojišču po dolgem zdravljenju v vojni bolnišnici umrl na novega leta dan in bil pokopan na pokopališču v Stalinu. Doma je bil iz Studencev pri Mariboru.

Iz Hrvaške

Otroško gledališče v Zagrebu. Prosvetni odsek Hrvatske delavske zveze je ustanovil v Zagrebu otroško gledališče, ki bo prirejalo predstave za delavske otroke.

Ustanovitev umetniške šole v Zagrebu. — V navzočnosti voditelja hrvatske ustaške mladine prof. Ivana Oršanića so se dni odprli v Zagrebu umetniško šolo ustaške mladine.

Zamenjava poštne vrednostne v NDH. Poštna uprava NDH je izdala odredbo, po kateri izgube s 15. februarjem na področju NDH vrednost vse bivše jugoslovanske poštne znamke in ostale poštne vrednostnice s pretiskom.

Ureditev stavbne delavnosti v NDH. Glavni pooblaščenec za gradbeno delavnost v NDH je izdal odredbo, s katero je uredil vso gradbeno delavnost na hrvatskem državnem področju. Po tej odredbi, ki je stopila v veljavo dne 1. februarja, mora imeti vsakdo, ki hoče v sedanjem času graditi v NDH kak objekt, posebno dovoljenje omenjenega glavnega pooblaščenca za gradbeno delavnost.

Hrvatska proza XX. stoletja. Pod tem naslovom je pred dnevi izšla v Zagrebu antologija hrvatske proze, ki jo je uredil in pripravil za tisk književnik in estetik Milan Begović. Izšla knjiga je prva od zamišljenih treh knjig, ki bodo prikazale izbor najboljših hrvatskih del v prozi. V prvi knjigi so zastopani sledeči hrvatski književniki: J. Leskovec, I. Vojnovič, B. Livadić, V. Car Emin, A. G. Matoš, D. Šimunović, Ivana Brlić-Mazuranić, M. Begović, V. Nazor, M. Ogrizović, Andrija Milčević, J. Kosor, J. Ivakić, M. Cihlar-Nehajec, F. Horvat-Kiš, Zdenka Marković, Ivan Kozarac, R. Nikolić. Knjigi je priložen tudi 32 reprodukcij slik sledečih hrvatskih slikarjev: Rendića, Bukovca, Medovića, Kovačevića, Cizkoša, Crnčića, Ivekovića, Tišova, Franješa, Valdeca, Senoe, Krđića, Krizmana, Deškovića, Raškovec in Vidovića.

Darilo nemškega znanstvenega zavoda. — V zagrebškem nemškem znanstvenem zavodu je bila pred dnevi slovesnost, na kateri so zaslopniki omenjenega zavoda izročili zastopnikom Zakladne bolnišnice v Zagrebu prvo zbirko nemških medicinskih znanstvenih del.

Zaščita avtorskih pravic v NDH. Prosvetni minister NDH je izdal odredbo o poslovnem zastopanju glede izvrševanja zaščite avtorskih pravic. Po tej odredbi vrši na hrvatskem državnem področju zaščito avtorskih pravic in tujih avtorjev Hrvatsko avtorsko društvo.

Gozdna površina NDH. Po objavljenih podatkih ima področje NDH 4.007.702 ha gozdov, kar pomeni 39,7% celokupnega državnega področja. Gozdna površina je razdeljena takole: Država sama ima 2.594.908 ha gozdov, samoupravni gozdov je 155.266 ha, razne zemljiščne in agrarne skupnosti imajo 278.180 gozdne površine, verske ustanove 48.754 ha, razne ustanove 619 ha, razne pooblaščenice ustanove 32.683 ha, razna druga društva in zadruge 43.052 ha in privatniki 926.843 ha. Gozdna površina mesta Zagreba znaša 806 ha, t. j. 12,5% celokupne površine mesta. Od tega ima država 130 ha gozdov, samouprava 119 ha, verske ustanove 44 ha, razne druge ustanove in društva 9 ha in privatniki 504 ha.

Eno leto mladinskega delavskega skrbstva v NDH. 1. februarja je minilo eno leto, odkar je bil ustanovljen urad za mladinsko delavsko skrbstvo v Neodvisni državi Hrvatski. Urad ima danes že 60 podružnic v državi in upravlja v Zagrebu dve javni kuhinji. V celoti skrbi za 80.000 mladih delavcev in vajencev in je v prvem letu razdelil poldrug milijon kun podpor. Dalje je v tem razdobju prisrbel 35.000 mladostnim delavcem plačane dopuste. V bivši Jugoslaviji za te kategorije plačan dopust ni bil priznan. Urad je dalje združil 26.000 staršev, vajencev in mladih delavcev v posebni organizaciji.

V Mostaru in njegovi okolici so čutili v zadnjem času več potresnih sunkov.

Imenovanje v sodni službi. Pravosodni minister je razrešil dolžnosti dosedanjega predsednika potujočega prekega sode v Zagrebu sodnega dvornega svetnika Štuteža in imenoval na njegovo mesto Nikolaja Vlahovića.

Drobna ljubljanska kronika

Občni zbor Narodne galerije bo v četrtek, 18. februarja ob trideseti na šest v galerijskih prostorih; vhod iz Tomanove ulice.

Prirodoslovno društvo v Ljubljani ima svoj redni letni občni zbor v sredo, dne 17. februarja ob 17 v predavalnici mineraloškega zavoda na univerzi. Opozorjamo članstvo, da je treba v smislu društvenih pravil mesečne samostojne predloge predložiti društvenemu odboru vsaj pet dni pred občnim zborom. Vabimo članstvo k obilni udeležbi. Strojevni tečaj — novi — (dnevni in večerni) prične v torek, dne 16. februarja. Največja moderna strojevnica, raznovrstni stroji: Specialna strojevnica šolaj čimna zrna. Informacije in prijave dnevno. — Zahtevatelj brezplačni prospekt: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobranstva 15.

Zanimivosti z živilskega trga. — Na Vodnikovem trgu je še vedno vedno množina mandarin naprodaj po 5,20 lir kg. Ljudje jih kaj radi kupujejo. Nekateri mandarine so nekoliko poškodovane, toda kljub temu vitne. Na ribjem trgu je bilo nekaj sto kilogramov večjih polenov s Severnega morja naprodaj po 26 lir kg. Velik je spet dovoz evetane in gorzijske endivije.

Prihodnji klavirski koncert bo v petek, dne 19. t. m. v mali filharmonistični dvorani. Ta večer bodeta koncertirali naši pianistki Silva Hrašovec in Marta Bizjak. Obe umetnici sta priredili že več koncertov na dveh klavirjih, v petek pa bodeta nastopili vsaka zase s svojim sporedom, in sicer v prvem delu večera gđ. Silva Hrašovec,

v drugem delu pa ga. Marta Bizjak. Spored je zanimiv, na koncert se danes opozarjamo, vstopnice dobo v predprodaji od ponedeljka dalje v knjižarni Glasbene Matice.

V veseloigr »Lajševce«, ki jo je spisal Goldoni, je glavni pač krivica — ljubezen in ključevni lažni pokloni. Ne boste ostali brez smeha, ko se lažnivo vsa kreba, v nedeljo 14. t. m. ob 5 popoldne na »Rokodelskem odru«, Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10-12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-1, desno.

Jutri je zadnja prilika, ki vam jo nudi franciskanski oder z uprizoritvijo zabavne burke »Svojeglavke« ob 3 popoldne v franciskanski dvorani. Izreden uspeh, ki ga je igra doživela pri prvih dveh razprodanih predstavah vam je zagotovila, da vas bo igra v vsakem oziru zadovoljila in vam nudila dovolj predpustnega razvedrila. Pohitite z nakupom vstopnic, v predprodaji v trgovini Štiglič in jutri na dan predstave, od 10-12 dopoldne ter dve uri pred pričetkom predstave pri dnevnih blagajni. **Starodavna je Emmonska cesta v Ljubljani,** saj je že nekakšna cesta vodila ob obzidju stare Emnone nekako prav tam, kakor gra danes Emmonska cesta od Askerčeve ulice do Krakovske kapele. Poleg tega pa je Emmonska cesta ena najbolj svojevrstnih cest v Ljubljani. Ena polovica te ceste od Napoleonevega trga na do Askerčeve ceste je popolnoma urejena, ima na obeh straneh lepe hodnike, cestnice jo pa asfaltirano. Od Askerčeve naprej pa ima cesta samo en hodnik za pešce. Marsikdo se je morda

že kdaj vprašal, zakaj je tako. Razlog za to je v stari privilegiji, ki jo je imela kraljeva v Ljubljani se iz tistih časov, ko je bilo Krakovo samostojno mesto in ko so bili Krakovčani znani ne samo po izvrstnem kislem zelju, v katerem so jih posekali le še Trnovčani, ampak tudi po sijajnih nasadih najfinjše salate in druge zelenjave. Po tem privilegiju Krakovčanom še danes ni treba imeti žlebov na strelnih kar, je sicer neprimerno za pešce, ki hodijo od Krakovske kapele do Askerčeve ceste vedno po blatnem hodniku, čeprav je drugod vse suho.

Gledališče

OPERA. Sobota, 13. februarja ob 17: »Sevtilski hrlice«. Izven. Gostovanje člana rimske Kraljeve Opere, baritonista Giuseppea Taddella. Cene od 40 lir navzdol. — Nedelja, 14. februarja ob 14: »Slepa mika«. Opera. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ob 17:30: »Sestra Angelika«. — Balet iz Thata. Izven. Cene od 28 lir navzdol. — Ponedeljek, 15. februarja: Zaprt.

Gostovanje člana rimske Kraljeve Opere, baritonista Giuseppea Taddella. Danes bo pel partijo Figara baritonist Taddel, ki je gostoval z odličnim umetniškim uspehom v sredi kot oče Germont v »Traviati«. V Figaru, ki je nosilna partija bodi prišlo njegove pevke in igralske sposobnosti do polne veljave. Zanimiv bo kontrast med obema partijama umerjenim, starim, finim Germontom in temporamentnim, živahnim in okretnim Figarom. Ostala zasedba partij bo sledeča: grof Almaviva — Lipušek, don Bartolo — Zupan, don Basilio — Betetito, Rosina — Ivančič, Berta — Stritarjeva, Fiorello — Dolničar, vodja strake

— Anđlovar. Dirigent: D. Zebro, režiser: C. Dvornec, zborovodja: R. Simoniti.

Vstopnice, kupljene za četrtkovno »Thaise« veljajo za prvo prihodnjo uprizoritev te predstave, ki bo predvidena prihodnji teden.

Opozorjamo, da se bosta vršili v nedeljo v Operi popoldne dve predstavi: ob 14 opereta »Slepa mika« in ob 17:30 pa »Sestra Angelika« in balet iz opere »Thaise«, to pa, ker je Beethovenova 7. simfonija časovno preobsežna in bi se konice predstave zavlekel predaleč, glede na policijsko uro.

DRAMA. Sobota, 13. februarja ob 17:30: »Primer dr. Hirna«. — P. B. — Nedelja, 14. februarja ob 14: »Ples v Trnovcu«. Izven. Cene od 15 lir navzdol. — Ob 17:30: »Mirandolina«. Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Ponedeljek, 15. februarja: Zaprt.

Rino Alessi: »Primer dr. Hirna.« — Drama v treh delaktih. Osebe: dr. Hirn — Gregorin, don Luigi, njegov brat — Jan. Lavra — Danilova, Lorenzo — Vi. Skrbnikšek, Marija — Pol. Juvanova. Režiser: prof. Sest, scenograf: arh. inž. E. Franz.

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Nedelja, 14. februarja ob 3 popoldne: »Lajševce«, Veselo burka in treh delaktih. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10-12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-1, desno.

FRANCISKANSKI ODER. Nedelja, 14. februarja ob 3 popoldne: »Svojeglavke«, zabavna burka. Vstopnice v predprodaji v trgovini Štiglič in na dan predstave pri blagajni Franciskanske dvorane. Cene od 8 lir navzdol. Stojšica 2 liri.

RADIO. Sobota, 13. februarja. 7.30

Lahka glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijanskini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenskini — 12.45 Pesmi in napeti — 13 Napoved časa — Poročila v italijanskini — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenskini — 13.12 Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini — 13.45 Operna glasba na ploščah — 14 Poročila v italijanskini — 14.10 Koncert radidelskega orkestra, vodi dirigent D. M. Siljanec — Operna glasba — 15 Poročila v slovenskini — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17 Napoved časa — Poročila v italijanskini — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Nove plošče Celra — 17.35 Gospodinskih predavanja v slovenskini — 18.30 Poročila v slovenskini — 18.45 Valčki, polke in mazurke — 20 Napoved časa — Poročila v italijanskini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slo

Sobolj, soboljarji, sobolovina

Sobolj, bližnji sorodnik kune zlatice, doseže dolžino 60 centimetrov in biva v šajgi, v velikanskih neprodornih gozdovih Sibirije. Lovci-domačini in Kitajci-naseljenci ga lovijo s pastmi, in življenje soboljarjev je jako čudovito.

Po več mesecev dolgo biva sleherni soboljar v svoji lovski koči v divjini. Ta »lovsko koč« pa ni nič drugega ko surova, s kamenjem obzidana in s slabo streho krita votlina, ki je polna umazanije in kjer je le redko kdaj kak okenca. Krog te svoje kočice pa nastavi lovec na daleč okoli kakih 300 preprostih pasti. Veak dan jih gre po snegu in

ledu pregledat, ali se ni ujel kak sobolj. Kolikokrat najde le kako veverico, jerebico ali drugo žival v pasti, in če ujame kak lovec v eni zimi po šest soboljev, ima že velikansko srečo. Koj odere svojemu plenu dragoceno kožo in jo posuši na zraku. V Irkutsku ali Jakutsku je utegnil pred vojno dobiti za sleherno kožo približno 1000 lir sedanjega denarja.

Soboljar pa uporabi tudi drugo divjačino, ki se mu ujame v pasti za sobolje, saj mu ta divjačina nudi mesno hrano. Za nekaj kaše pa poskrbi že

prej, ko jo že v poznem poletju polagoma nanosi v svojo kočico. Pri tem vleče vselej po en pud kaše, to je 40 funtov, s seboj, pa hodi pri tem po več dni dolgo skozi pragozdove in po gorskih stezah, da dospe v svoje lovišče. — Pozabiti ne sme še na sol, da more prezimiti v svoji koči. Sol shrani v brezovi skorji, ki jo obesi na strop. Če traja kdaj prezimovanje nepričakovano dolgo, tedaj je večkrat že vsa zaloge kaše porabljena, in če pri tem še sneg pokrije pasti, da se ne ujame nobena žival za živež, utegne soboljarju prav trda presti. Neki popotnik pripoveduje o takem nesrečniku, ki je moral slednjič razrezati celo dragocene sobolje kože, da si je utešil lakoto.

Pa grozijo soboljarju še druge nevarnosti in sicer ga ogražajo velike divje zveri. V južnih predelih Sibirije živi še tiger in lovec mora na vso moč paziti, da ga tiger ne preseneti. Najbolj čudno pri tem je pa to, da se praznoverni soboljarji niti ne upajo streljati, češ da ga bo potem napadla vsa tolpa tigrov. Zato jih skušajo le prepoditi in na ta način postanejo večkrat žrtve tigrov. Ali pa se jim pripeti kaj sličnega, kot se je nekemu lovecu, ki ga je bil tiger presenetil vprav tedaj, ko je soboljar obesil puško na drevo blizu kočice. Napadeni soboljar je utegnil komaj še planiti v svoj brlog in zadelati vrata. A tiger ga je oblegal več dni — in ubogi jetnik bi bil slednjič umrl od lakote — žejo si je za silo gasil z snegom —, če bi ne bil slučajno prišel mimo neki drug soboljar, ki je ustrelil tigra in rešil tovarisa.

Še hušji sovražniki soboljarjev pa so domači roparji, ki v tistih pokrajinah nastopajo kar v krdelih in so prava pravcata sibiriska nadloga. Roparji se prav dobro zavedajo, kakšne zaklade skriva kak soboljar s sobolovino pod svojo streho, in če je ta ne zna spretno skriti ali je pravočasno ne odnese naprodaj, pa ga umorijo in izropajo.

Pet minut botanike

Bela barva pri rastlinah

Kdo se ni občudoval razkošnih barv poljskih cvetov in vrtnih rož, ki cveto v vseh mogočih barvnih odtenkih. Travniki in gorska pobočja so kot pester šopek poljskih cvetov na mizi v kmečki izbi. Med vsemi temi barvami, se hočemo danes nekoliko približe zanimati za belo barvo, ki jo napravi narava na presenečeno preprosto način.

Rastline imajo na razpolago kaj malo barvil, vendar znajo z njimi priklicati nešteto novih, včasih povsem drugačnih barv. Saj je znano, da ima skoraj vsaka rastlina drugo barvo, ali pa vsaj drugačen odtenek.

Če bi se vprašali, od kod bela barva cvetov, bi prav gotovo napačno odgovorili. Vendar je odgovor tako preprost! Vzrok, da vidimo belo barvo cvetov tiči v tem, da je cvet brez vsakega barvila in da je med posameznimi stanicami zrak, ki odbija vse svetlobne žarke v naše oko nazaj in zaradi tega izgleda cvet bel. Tudi snežni kosmiči izgledajo beli, ker je med posameznimi kosmiči zrak, ki odbija svetlobo. Kakor hitro pa sneg po-teptamo, ali polijemo z vodo, ki iztisne zrak, postane sneg steklast. Isto je z belimi cvetovi. Cim jih stisnemo z nohti, posive, če jih postavimo v posodo, iz katere izčrpamo zrak, da se morajo tudi zračni mehurčki med stanicami izprazniti, cvet postekleni. Pod vodo potisnjeni cvetovi dobe sivo barvo, ker je voda izpodrinila zrak. Tako vidimo, da med rastlinstvom bele barve, sploh ni, pač pa dojemamo belino le zaradi odbijanja svetlobnih žarkov v zraku, ki se nahaja v mrtvih stanicah.

V naši domači flori opazimo še drugo presenečenje, da imajo namreč nekatere rastline tudi na listih bele lise, tako na pr. mrtva kopriča, ciklame, pljučnik itd. Isti pojav pa še lepše opazujemo na raznih kraljevskih in drugih begonijah, ki so kar potresene s srebrnkasto belimi blazinami. Tudi pri teh rastlinah je vzrok zaprti zrak med posameznimi stanicami. Zakaj se poslužujejo rastline teh belih lis, še ni točno dognano in so mnenja precej različna.

Dokazano je, da rastline s cvetovi najintenzivnejše dihaajo. Kisik mora zaradi tega v cvetove hitro preiti in zato ni prav nič čudno, da prav ti vsebujejo največ zraka. Vendar pa je pri ostalih

cvetih (ne belih) navzoče še kako drugo barvilo, ob katerega zadenejo svetlobni žarki, in vidimo barvast cvet.

Belo barvo povzročajo tudi drobni laski in ščetinice, ki so napolnjene z zračnimi mehurčki; tako na pr. vidimo našo kraljico planin — očnico — belo.

Bela barva dlak je nekako zaščitno sredstvo proti premočni svetlobi. Zaradi tega nekatere rastline odvržejo dlake, čim se mlada svetlozelena klorofilna zrnce nehalno okrepe in postanejo temno zelena. To lahko opazujemo prav lepo pri srebrnem topolu, platanah in lapuhu.

Bela voščena snov, s katero so obdani nekateri plodovi (sliv), ščiti plodove pred različnimi boleznimi in zajedalci. Belo barvo v obliki podolgovatih niti lahko opazimo pri smreki, jelki, brinju, pri mladih borih itd. Tudi ta snov je voščena in ščiti različne odprtine (za dihanje in slično) pred poškodbami. Končno vidimo tudi pri brezi belo lubje. Vzrok tej beli barvi je betulin, to je brezova katra, ki napolnjuje vrhnje celice lubja in sublimira v podolgovate snežnobe kristale.

KUHINJA

Pečen krompir brez masti.

Zelo debel krompir dobro operem, zbršim in neolupljenega narežem na palec debele ploščice. Ploščice po potrebi nasolim in pustim kakih 10 minut, da se nasole. Potem jih zložim drugo poleg druge na pekačo, denem v vročo pečico in na obeh straneh lepo rumeno zapечem. Pečene ploščice naložim na kisel zelje ali na kisel repo ali na posiljeno zelje ali na kako drugo zelenjavo. Na mizo jih dam kot samostojno jed.

Pri nekaterih branjevanju se dobi ameriški krompir. Ta je bolj debel kot domač in tudi elajšega okusa. Za pečenje je zato še bolj priporočljiv kot navaden domač krompir.

»Zakaj neki trkam s kozarci z vinom, z vodo pa ne?« vpraša sin očeta.

»Zakaj? Zato, ker je — in vino veritas — — v vinu resnica — in ob resnici se itak vsak obregne!«

Nekaj načrtov za pomladansko modo

Zenskam je toliko do tega, da bi bila njih zunanost čim bolj privlačna, da tudi letos nastajajo razni načrti za pomladansko modo. Tiste zamisli, ki bodo poglavitve za leto 1943, bi bile na kratko sledeče:

Krojaški kroj kostuma ostane še zmeraj v ospredju. Sivi, rjavi in črni blagovi so na prvem mestu, črni še posebej za tako zvane popoldanske obleke. Kostumska krila, ki so bila v pozni jeseni malo daljša, bodo zdaj spet krajša in

roki, v zapetju jako ozki, krilo je ravno urezano, spredaj ima gumbce ali pa je zadaj nabrano. Poglavitvo besedo pri oblekah bo imel slog iz leta 1900. Razni »modni kraljice« črpajo svoje zamisli za letošnji pomlad kar iz srednjeveških slogov. Predvsem bodo životki dolgi, oprsje podčrtano, krog vratu pa tako zvani »nuneški ovratniki«.

Ta različnost raznih slogovnih vplivov učinkuje še bolj osebno, z domisleki pri upo-

so splošno ozka, v nasprotju z jopicami, ki so ostale dolge in so njih konci večidel zaokroženi, so pa sicer kar ohlapne. Na kostumih bodo razni okraski, ročna dela, okrašeni žepi, vložki, trakci itd. Pravijo, da bodo spomladni prevladovali kimonasti rokavi s skritim šivom. Jopice se bodo zapenjale z gumbi v eni sami vrsti, na prsih bo pa kak šopek v okras.

K tem kostumom bo spadala bluza živahnih barv in jopice bodo podložene z istim blagom, iz kakršnega je narejena bluza.

Obleke so za pomlad preproste, rokavi ši-

rabljanju čipk, tila in ročnih del za na popoldanske in večerne obleke. Marsikatera obleka ima tudi tuniko in je taka obleka tudi dvobarvna: na primer — črna zamet pa svetla svila. Velika bodočnost se obeta tistemu kroju, kjer bo manjkaj šiv pod pazduho.

Glede na pokrivala je treba reči, bodo še večja, kot so bila doslej. Okrašena bodo z velikimi pentljami. Pravijo: čim preprostejša bodo obleke, tem bolj fantastična bodo pokrivala. Baje so pariške ženske že zdaj po tej novi modi oblečene.

Na Korziki stražijo nekdanje francoske baterije italijanski mornarji.

Kaj in iz česa je margarina

Če primerjamo navade prehranjevanja različnih narodov in zemljin, vidimo, da ima skoraj eheherno ljudstvo posebno zabelo ki mu je najljubša. Pri nas pa na Ogrskem je svinjska mast »narodna« mast, medtem ko v krajih s toplim podnebjem uporabljajo za zabelo olje, a kjer imajo mnogo mleka, pa presno maslo. Prebavljenost različnih masel zavisi od njihovega tališča. Tališče govejega sala je pri 40—49 stopinjah Celzija; svinjske masti pri 33 stopinjah, presnega masla pri 34, in gosje masti pri 24—26 stopinjah Celzija. Hranilno vplivanje zavisi poleg tališča še od čistote poedinih masel.

Glede na margarino je treba najprej povedati, da jo je v letih nemško francoske vojne (1870) iznašel Francoz Mege-Mouries in se je nazivala »oleo margarina«. Mege-Mouries je izdeloval svojo margarino — ki se je zlasti obnesla med obleganjem Pariza — iz govejega sala in bombaževga in sezamovega olja in iz mleka. Francoski načini izdelovanja so poenele tudi druge evropske dežele, in margarina je postala cenena mast za splošno uporabo. Ta način izdelovanja pa je izpodrinila iznajdba nemškega kemika Normanna, ki je izumil

način, kako se razna olja strdijo (l. 1908). Potem so kar v tvornicah izdelovali margarino iz strjenih olj raznih rastlin, kar se je razširilo zlasti po Ameriki. V Nemčiji so že pred bivšo vojno izdelali po več sto tisoč centov margarine na leto.

Po tem načinu izdelujejo margarino tudi zdaj in se upravičeno naziva »rastlinsko presno maslo«. Na Ogrskem jo izdelujejo iz mešanice olja iz semen sončne rože, bučnih jedrc in ogrščice pa tudi iz koprivnih zrn. Pravijo, da v ta namen uvažajo z Turčije sezamovo olje, ki je eno najboljših jedilnih olj. Margarina je torej glede na svoje lastnosti najbližja presnemu maslu.

Oporoka. — »Torej hišo zapuščate svojemu sinu?«

»Ne, svojemu nečaku.«

»Ali bi ne bilo bolje, da bi jo zapustili svojemu sinu?«

»Ali ste vi tisti, ki je umrl, ali jaz, gospod notar?«

Čuden oglas. — »Sposoben trgovec bi rad prišel kam drugam. (Prosim, kam?)«

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

Rasa in narodnost sta dva, povsem različna pojma. V našem pismu so nekatere pravilne ugotovitve, nekatere pa tudi netočne. Čisto pravilno ste ugotovili, da so Japonci izvrstni plavalci, Kanadčani neprekosljivi mojstri v hokeju na ledu, Švedi in Fini prvaki v tekih na dolge proge, Indijci prvaki v travniškem hokeju, ameriški črnci pa neprekosljivi v tekih na kratke proge. O črnih bi dodal, da so izvrstni tudi v skokih v višino in daljino ter v boksanju. Zanimalo bi vas, kaj sodim o »slovenski rasi« — za katere panoge športa so naši fantje najbolj nadarjeni? — Najprej moram ugotoviti, da sta rasa in narodnost dva, povsem različna pojma. Rasa ali pleme obsega veliko skupino ljudi, ki imajo ne glede na narodnost (na jezik in podobno) skupne telesne znake, ki so dednega značaja. Pri rasi gre za značilnost postave, barve kože, oči in las, za značilnosti oblike glave in še za nekatere posebnosti karakternega pomena. Mnogoča ljudstva, ki ji pravimo narod, navadno ne pripada istemu človeškemu pleмену. Med Francozi je na primer veliko nordijcev, veliko pa tudi mediterancev. Podobno je z nami Slovenci. V rasnem pogledu smo že zelo mešani, prevladujeta pa dinarska rasa, ki se razteza k nam preko Balkana ter vzhodna (ali alpska rasa), ki se razteza z vzhodnih alpskih pokrajin. Čisto razumljivo pa je, da najdete med nami tudi mnogotere predstavnike drugih evropskih plemen. Nemogoče se mi zdi odgovoriti na vprašanje, kateremu pleмену pripadamo kot celota in s tem v zvezi je nemogoče odgovoriti tudi na drugo vprašanje — za katere panoge športa smo posebno nadarjeni. Po dosedanjih uspehih bi lahko ugotovili, da so dosegli najlepše uspehe v orodni telovadbi (svetovno prvenstvo posameznikov itd.), za evropske razmere pa tudi marsikaj vidnejšega v plavanju, lahki atletiki in smučanju. Iz navedenega ne moremo sklepati, da bi bili za orodno telovadbo nadarjenejši od drugih. V tej panogi telesne vzgoje smo uspešni, ker je bila pri nas že desetletja zelo popularna, ker je slonela na tradiciji in na velikem številu aktivnih. In zakaj nismo uspešni n. pr. v sabljanju? Zaradi tega, ker so je bavilo s baljanjem samo nekaj desetlet aktivnih pristašev tega športa. (A. M.)

Kdaj bo igral Gradjanski v Budimpešti? O tem mi je znano samo to, da je prejel brzojavno povabilo in da je ponudbo sprejel. Termina gostovanja enajstotice Gradjanskega — kolikor vem — še niso odredili. (S. J.)

O trdih in mehkih mišicah. Radi bi vedeli, katere mišice so zmogljivejše: trde ali mehke? Zmogljivost mišic ni odvisna samo od debeline prereza ali od dolžine. Mišice športnih prvakov morajo biti v stanju, da se dajo zelo raztegniti in zelo skčiti. Efekt zmogljivosti je tudi odvisen od moči dražljaja. Če mišice potipamo, resnično ugotovimo, da so zdaj mehke, zdaj trde. V dobi nezaposlenosti morajo biti vse mišice sproščene ali z drugo besedo povedano — mehke. Sproščene mišice opazimo zlasti pri tekačih na dolge proge, pa tudi pri plavalcih in smučarjih. Znano mi je, da prevladuje med strokovno nepoučenimi športniki in telovadci mišljenje, da so mišice, »trde kot jeklo«, zmogljivejše od tako imenovanih mehkih. Takšno mišljenje je napačno. Mišice smejo biti »trde« samo v hipu aktivnosti. (G. K.)

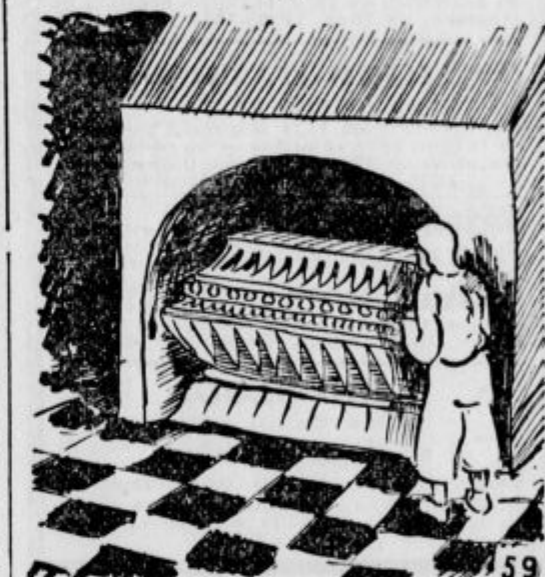
Kdo ima svetovni rekord v teku na 100 m? V razpredelnici svetovnih rekordov ste čitali najprej ime Jesse Owensa, pozneje pa ime Davisa Harolda. Oba sta pretekla 100 m v 10,2 sek.; komu pripada uradni naslov svetovnega prvaka? — Odgovor: Onemu, ki je prvi dosegel najvišjo znamko človeške zmogljivosti, torej črncu Owensu. (F. J.)

Olimpijske tekme umetnikov. Nedavno ste čitali, da prireajo na olimpijadah tudi nekatere tekme umetnikov. Kdo prireja te tekme in v katerih panogah? — Tekme umetnikov so bistveni sestavni del olimpijskih iger. Organizacijo razstav in podelitev nagrad izvrši poseben odbor, v katerem morajo biti vodilni predstavniki posameznih panog umetnosti. Ožjo organizacijo prireditve vodijo umetniki naroda, kateremu ta novacija

prireditve olimpijskih iger, komisije pa so mednarodne. Za oceno prihajajo v poštev samo dela živih umetnikov, ki so jih ustvarili v teku zadnje olimpijade, to je v zadnjih štirih letih. V poštev prihaja naslednjih pet panog: arhitektura, slikarstvo in grafika, kiparstvo, književnost in glasba. Kaj podrobnejšega še o priložnosti. (T. R.)

POVEST PILOTA ŠTEFANA

59.

V neki sobi sem bil zopet močno presenečen. V vdolbini — videti je bila kot kamin — je stala ogromna, umetniško izdelana in okrašena skrinja. Skušal sem jo odpreti, pa brez uspeha. Kaj neki je v njej?

60.

Soban je bilo konec, moje radovednosti pa še ne. Po isti poti sem se vrnil v ječo ter čakal, da me zopet pokličejo. Kmalu sem moral k deklici. Vprašal sem jo, odkod so vsi predmeti, ki sem jih videl po kletih. Ni mi zamerila, da sem si jih samovoljno ogledal.

TOMAŽ POKLUKAR:

Ah, kako bi bil Matevž srečen, če bi zdaj gledal za Majdo, ki se spušta med drevjem z jersbasom na glavi. Široko krilo bi morala imeti, iz blaga svetlih barv. To bi bila velika noč, ka bi Matevžev vrisk teknoval s Petračevimi možnarji. Tako pa, misel nečesa izgubljene se je vračala in grenila prvo veliko noč fantovega kmetovanja. Bolela je tem bolj, čim lepši je poslal svet okrog Sv. Lovrenca.

Minuli so prazniki in tekli so dnevi in tedni. Ure, ko je Matevž pestoval bolečino svojega srca, so postajale vedno redkeje. Ko so postali dnevi dolgi, tudi ni bilo več časa za otožno premišljevanje. Rano jutro ga je vabilo k delu in opravi so ga držali na vajetih vse do trdega mraka.

Da je v delu najbolje zdravilo, o tem je bil prepričan. Zemlja in gozd sta bila njegova moč, glava pa so mu napolnile prijetne tekoče skrbi. Zaga je pela dan za dnem pozno v noč, hlapci so prevajali les k reki. Tam so ga postavljali splavarji v velike sloge in potovali z njim v južne kraje.

Matevž je iztaknil nove zveze za lesno trgovino, ki je šla brez posrednikov boljše od rok. Tako ni bilo gromotnih skrbi pri Andraževih. Oče ni več okleval glede prezidave hiše. In ko so že prišli zidarji, ki so razširili okna in preurejevali stanovanje, je hotel napraviti Matevž še materi posebno veselje. Poklical je vodovodne inštalaterje; tako je dobila mati studenček naravnost v kuhinjo.

S kopalnico je blo kajpada težje. Ko pa ni našel Matevž drugega izhoda, kakor da je obljubil, da jo bo sam plačal, se oče ni mogel več upirati.

»Kupček denarja nas ne bo osrečil, oče. Naj usahne, če treba, tudi do konca, da bo tvoj dom prijeten za vaju, pa zame in za Andreja, kadar bo prišel na obisk. Kupček bo usahnil, najine roke pa ga bodo spet obnovile.«

Tako je govoril Matevž, ko ga je hotel pridobiti še za korito s tekočo vodo pri hlevu in za zidavo tople grede.

Oče Andraž ni bil za to; zanj so pomenile Matevževe novotarije preveč podjetnosti in preveč izdatkov hkrati.

»Matevž, na kmetih smo, pa no v mestu.«

»Prav za to, ker imamo polne roke dela, si moramo pomagati. Greh bi bil, če bi drvel potok v dolino, mi pa bi morali nositi vodo s potoka. Vodno silo je treba izrabiti. Tele cevi pomenijo enega človeka več pri hiši.«

Andraž je bil pač stara korenina. Okleval je in godrnjal, kadar so se mu zdele odločitve preveč novotarske; potem pa, ko je stekla voda naravnost v kuhinjo in naravnost k hlevu, je marsikdaj po nepotrebnem odpiral pipo. To je delal, ker mu je bilo všeč. Na tihem, samo napram sebi je moral priznati, da ne gre zametavati novotarij. Ah, ta Matevž...

Matevž je izgoreval v delu. Če se je lotil prve tedne vsega, kar mu je prišlo pod roko, se je navadil zdaj delati tudi z glavo. »Umni gospodar«, se je nagoval v mislih, vendar bolj za šalo kot za res. To pa so mu morali priznati, da se je tudi v teh in takih stvarih razvil nenavadno hitro. Ni zaman trgal blaž v šolah, in ni bilo slučajno, da si je priboril na tehnikah dva pokala in posrebrano plaketo.

Kako tudi ne? Lansko leto so bile njegove sile že razcepljene: študij, deklet, tekme... Vsega tega zdaj ni bilo več. Zdaj so se združile vse sile v eno samo težnjo: garati je treba, da se bo Gospod milostno ozrl na to domačijo. Gospod ne mara lenuhov.

Delal je prav s takim veseljem, kakršnega je kazal pred letom in pol za šport. Dejansko res ni velike razlike med tem, če držiš v rokah furmanski bič ali smučarske palice, ročaj sekire ali lopar za tenis. Prvo kakor drugo je udejstvovanje, ki krepi mišice, požira moč in jih spet vrača v podvojeni meri. Razliko delajo ljudje, ki oznanjajo geslo »znajaj k naravi«, pa jih je sram, da bi s svojimi rokami ljubkovali zemljo. Šport je razvedrilo ali krepitev v obliki igre, delo pa je nekaj, kar budi ponos tvornega sodelavca v naravi in zavest resnosti. V delu je pristna telesna vzgoja, če hočete, šport pa je nekako nadomestilo za one, ki nimajo ne zemlje ne gozda, ne žage in ne vinograde. Šport je za delovnega človeka nedelja v vsakdanjosti in je tem bolj prijeten, če ga gojiš ob nedeljah, za razvedrilo.

Matevž je postal pristaš dela. Ne da bi podcenjeval šport, bil pa je le bolj ponosen sedaj, ko je pogumno in zorelo na njivah seme, ki ga je sam sadil in sejal.

Srečanje z Marjeto

Poletje se je že nagibalo koncu. Dva mlada človeka sta se spuščala po skalnati stezi in obdruževala zdaj vinograde, obložene s težkimi modrimi grozdi, zdaj temne ciprese, ki so rasle ob malem pokopališču v dolini. Maestral je pozibaval jadrnico, potujočo počasi po sinjem morju.

Bila sta Marjeta in Konrad. Kdor ju je motril, kako sta živela v letoviškem mestu le zase, mu ni bilo težko uganiti: dva vedra in ljubeča se človeka na poročnem potovanju. Prve dni sta se naravnost izogibala novih poznanstev, potem pa so videli Marjeto, kako je hodila s prijateljico, z mladim dekletom črnih oči in milega obraza.

Srečali sta se z Majdo. Zdravnik je svetloval trgovcu Vorini, da bi bilo dobro, če bi deklet spreminilo zrak in odpotovalo v kraj, kjer bi bilo kaj več priložnosti za razvedrilo in sprostitve. Ni bila bolna, samo shušala je in molčela je postala. Zelo se je spremenila.

Ko jo je Marjeta zagledala v kopališču, je bil prstan na roki prvo, kar so iskale njene oči. Ne, poročnega prstana ni imela.

Mimogrede sta se seznanili, saj sta se na videz že dolgo poznali. Beseda je dala besedo.

»Ali pričakujete, da bo prišel?«

»Kdo?«

»Na Matevža mislim.«

Majda je zardela. Sedaj se že norčuje iz nje! Morda pa bi ga rada videla še zdaj, ko je na poročnem potovanju!

Vendar jo je osupnila iskrena govorica te ženske. Kako ji je že rekla? Da ji je zelo žal, če sta šla narazen. In še to je dodala, da mora biti Matevžu zelo hudo.

»Vam je kaj pisal?«

SPORT

Juniorji — na turnir Mladike!

SK Mladika vabi vse ljubitelje namiznega tenisa, da posetijo juniorsko prvenstvo mesta Ljubljane, ki se bo odigralo v dneh 13. in 14. t. m. v prostorih SK Mladike.

Borbe bodo izenačene in zanimive zlasti med predstavniki Mladike in Korotana, katerih juniorji so že opetovano dokazali svoje znanje in tu tudi proti svojim že starejšim rutiniranim tovarišem. Hermes bo imel s svojimi mladimi igralci priliko pokazati svojo trenutno moč in bo po tem turnirju lahko z gotovostjo računal na bodoče uspehe svojih igralcev.

Na turnirju bodo igrali z Olimpijci-Zogicami, kar je za Ljubljano sedaj že senzacija.

Prijave sprejema vodstvo turnirja v soboto 13. februarja do 13.30.

Švedski smučarji premagani v Švici

Neuspehi, katere so dosegli švedski smučarji v Švici, so povzročili med prijatelji zimskega športa nemalo senzacijo. Ni sicer prišlo do oficijelne meddržavne tekme med obema predstavništvoma, zakaj udeležba Švedov je bila številčno prepčena. Tako so izvedli Švicarji svoje prvenstveno tekmovanje samo ob udeležbi Švedov kot gostov. Presecača zlasti neuspeh, katerega je doživel olimpijski prvak Elis Wiklund v smučskem teku na 50 km. Švicar Adolf Freiburghaus, ki je zmagal v 3 urah

Obzirnost

»Zakaj si pa doma vedno v copatah?«
»Sosed se stalno pritožuje, da preveč razbijam.«

36 min. 5 sek. ga je prehitel za dobre štiri minute. Očividno je bil Freiburghaus v sijajni formi, zakaj premagal je tudi Šveda Karlssona, ki je bil tretji. Oestensson je odstopil.

Tudi pri skakalnih tekmah v Engelbergu so dosegli Švedi samo drugo mesto. V skokih je zmagal Klopfersteiner (Švica) s skokoma 51,50 m in 52 m. Drugi je bil Carlsson (Švedska), ki je skočil obakrat po 51,5 m, tretji pa Linderoem (Švedska). V Prvenstvo si je priboril Freiburghaus (1 ura 21 minut 14 sek.), ki je potisnil oba Šveda Backstroema in Carlssona na naslednji mesti. O Švedu Oestenssonu, ki je veljal za favorita čitamo, da je elabo mazal in se ni mogel uveljaviti.

V ostalih panogah mednarodnega smučkega tekmovalstva so dosegli naslednje izide: v smuku, 4000 m dolgem, z višinsko razliko 835 m je zmagal Švicar Zimmermann z izvrstnim časom 4 min. 6,8 sek.; od Švedov je sodeloval pri smuku samo Hansson, ki je padel in dosegel samo enajsto mesto. V damskem smuku je priselila švicarska juniorica Olivia Auzoni, ki se je plasirala pred znano Vereno Kellerjevo. Prav odlično pa so se izkazali švedski gostje v šestmetnem teku 4 krat 10 kilometrov. V postavi Backstroem, Wiklund, Carlsson in Oestensson so zmagali s časom 2 uri 40 min. 35 sek. Prvo moštvo Švicarjev je zaostalo v štati za 6 minut. To je bila edina zmagata, katero so dosegli gostujoči Švedi.

Športni drobiž

Članom in prijateljem SK Zabjaka. Vabimo vse aktivne člane, kakor tudi tiste, ki hočejo na novo pristopiti, da se sigurno udeležijo sestanka v nedeljo 14. februarja 1943 ob 14 v društveni sobi v Rožni ulici 15 (Lozar). I. nadstropje. Vsak član mora prinesiti s seboj dve sliki.

Švicarji so še vedno nenadkriljivi v hokeju na ledu. Poročali smo že, da so premagali Madžare na meddržavni tekmi s 5:2. Pozneje so nastopili Madžari še dvakrat v Davosu in enkrat v Arosi in so vse tri tekme izgubili.

Nova zanimiva odkritja v zvezi z angleško-ameriškim izkrcanjem v Afriki

Ženeva, INB. — Washingtonski dopisnik »Timesa« je zvedel iz povsem zanesljivega vira za nekatere podrobnosti glede izkrcanja Angležev in Amerikancev v Francoski Severni Afriki. Njegovo poročilo navaja naslednje podrobnosti:

General Leclerc je zahteval 4. novembra od generala Girauda, čeprav ni vedel točno za dan, kdaj naj bi se izkrcavanje začelo, naj tako naglo, kakor le more, zapusti Francijo. Ko je Giraud prispel v Afriko, je našel tam Darlana in Juina, s čemer ni računal. Ukazal je oba zapreti. Med tem časom pa se je zvedelo, da priprave za neovirano izkrcanje angleško-ameriških čet niso bile povsod izvedene.

8. novembra so potem alžirske čete začele streljati na ameriške izkrcavalne čete. Še močnejši odpor se je pokazal v Oranu in Casablanci, kar je Girauda prisililo k političnim korakom. Po konferenci, ki je trajala več ur, se mu je posrečilo, pritegniti Darlana in Juina na stran zaveznikov. Dal je Darlanu politično moč in sam dosegel, da je bil ogenj na angleško-ameriške čete ustavljen. Tako se je zgodilo, da je Darlan namesto Girauda prevzel vrhovno vodstvo v Severni Afriki. Generala Juina so medtem v največji naglici poslali v Tunis, kjer se mu je posrečilo, pripraviti admirala Esteba do tega, da je prisilil francoske bojne ladje, da so začele streljati na osne čete, ki so prihajale s Sicilije. Juin je pregovoril tudi generala Barreja, vrhovnega poveljnika francoske vojske v Tuniziji, da je s svojimi četami prestopil na stran zaveznikov.

Admirala Platona, vrhovnega poveljnika francoskega brodograja, pa so, kakor se zdi, po Chatelu preko francoskega poslanstva v Madridu obvestili o dogodkih. Priletel je v Tunis z letalom in je v svojem precej glasnem razgovoru dosegel, da je admiral Esteba poveljeval naj se strelja na Nemce, preklcal. Tako se je zgodilo, da so osne čete v Tunisu lahko hitro prodirale dalje, dočim so se čete generala Barreja v zahodni Tuniziji zbirale. Uspeh osnih sil naj bi bil pospešil Chatelovo posredovanje, zakaj ta mož se je le na videz pridružil Giraudu, letočasno pa je francosko poslanstvo v Madridu obvestil o dogodkih. Poteklo je potem nekaj časa, preden je varnostna policija ugotovila resnično delovanje Chatela, ki so ga medtem že zamenjali s Peyroutonom. Peyroutonovo imenovanje na to mesto so v Washingtonu potrdili šele tedaj, ko so imeli v rokah jamstva, da je mož zanesljiv.

Lepo, plemenito, sončno branje je v knjigi Selme Lagerlöf

»Dekle z Močevja«

Knjigo dobite v vseh knjigarnah in trafikah.

TEL. KINO UNION 22-21

Najnovejši film najznamenitejšega nemškega filmskega igralca Heinricha Georga

»Ura sreče«

z Marijo Tasnady, Karlo Rust in Pavlom Richterjem.

PREDSTAVE:

ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in ob 18.30

TEL. KINO MATICA 22-41

DVA FILMA DNEVNO:

Ob delavnikih ob 14.30 »Ciganska ljubezen« ob 16.30 in 18.30 »Anuška« — Ob nedeljah in praznikih ob 10.30 »Ciganska ljubezen«, ob 14.30, 16.30 in 18.30 »Anuška«

odlični igralci: Madelaine Sologne, Jean Gallant Dramatična vsebina, petje ples. Ciganski orkester in zbori!

Anuška nepozabna Dunja — Hilde Krahel v glavni vlogi! Film pestrosti in dekorja! Dunajski valčki, stare pesmi in pesni! — Drama lepega, plemenitega dekleta.

TEL. KINO SLOGA 27-30

Odlična komedija v filmu

»Enkrat na teden«

Vera Carmi, Roberto Villa, Carlo Campanini PREDSTAVE ob delavnikih od 14.30 dalje; ob nedeljah ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30. Konec ob 20.15.

Jordan Jovkovi:

Sanjač

Posihmal je držal obvezani prst vedno stegnjeno. Vsakdo naj ga opazi, vsakdo naj ga povpraša, kaj se mu je zgodilo, da mu pove. To nikakor ni tako navadna in enostavna zgodba, kot bi si kdo mislil. In samo, ko je proti večeru prišel v vas Topuzov in videl obvezani Bojanovljen pust, so bile njegove prve besede: »Kaj si se urezal, Bojanček?« — »Ne, še malo ne! Prijel je prijatelja pod roko, ga odvedel v senco akacij in mu na dolgo in široko povedal zgodbo o netopirju. In ker je bil Topuzov potrpečljiv poslušalec in je vsaka tuja bolečina vzbujala v njegovem srcu sočutje, Bojanov ni pripovedil samo ponovil, ampak jo je povedal celo tretjič, obenem pa je odkrival in dodajal nove podrobnosti.

Enako čil in vesel se je spravil Bojanov zvečer v svojo spalnico. Netopir, ki ga je bil zaprl v prazno skatlo električne svetilke, se je od brezuspešnega napora, da bi se osvobodil, utrudil, povsili krila in se pomiril v usodo; celó belé zobki, ki so se videli pod ostrim rličkom, so vzbujali videz nekakega nasmeška. Tudi Bojanov se je smehljaj, kakor se je smehljaj ves dan, bila ga je sama hvalečnost in prijateljstvo do te udomačene živalce. »Prijateljček!« mu je šepetalo, »ti si povzročitelj vsega. Ti si prinesel to srečo. Toda le počakaj: marsikaj se še izčini iz tega.« Šinilo mu je v glavo, da bi se mu oddolžil in ga spustil na svobodo, pa se je takoj spomnil Verinih besed: »Pazite na netopirja, on vam bo prinesel srečo.« Ne, ne bo ga izpustil. Poskusil ga bo na kak način pitati, da ga ohrani živlega — koliko živali so že udomačili! Bojanov ni mogel spati. Zunaj je bilo tako jasno in svetlo kakor snoči. Šel je ven in se potikal po poljih.

Zvrstilo so se ponovno enolični in dolgočasni vroči dnevi. S klopi na hodniku je Bojanov videl,

kako je snopov na njivah vedno manj; očistična strnišča so se zlivala z orumenelimi poljanami v eno in samotna, prašna in posušena polja, so bila podobna pustinjam. Kmetje so mlatili na skednjih. Na postajo ni prihajal skoraj nihče. Edino potniki so še tvorili raznočelnost v tem mrtvilu. Za Kara Jahja in njegove trgovce se Bojanov ni menil, celó lepe Ak Jahjeve Turkinje ga niso zanimale. Sama brička in sereci pa so mu postali nekam posebno dragi. Kadar jih jih je zagledal, ni mogel ohraniti mirne krvi. Zdelo se mu je, da so ustvarjeni in živijo samo za Vero, zato so tako lepi, zato tako ljubko pojejo njihovi zvoni. Ak Jahja je postal njegov najboljši prijatelj. S tem blagim in dobrim človekom se je Bojanov rad pogovarjal ob vsakem njegovem prihodu. Menila sta se o marsičem, predvsem pa o nekdanjih. Bojanov tako blizkih potnikov. Prijazen do vseh, je Ak Jahja pritrjeval, češ da se vsega dobro spominja, četudi mu je kopica dogodkov že zdavnaj ušla iz spomina. Ali o čem drugim Bojanov ni mogel govoriti. Rana na prstu se mu je že zdavnaj zacelila, obveze pa še vedno ni odstranil in je kar naprej pripovedoval zgodbo o netopirju. Čestokrat, ko so njegovi prijatelji bili pogreznjeni v popolnoma drugačne pogovore, je nepričakovano pomolil prst in rekel:

»Čudna žival je ta netopir. V zobeh mora imeti nekaj strup; tako dolgo je že tegu in nate, še zdaj mi ni rana cela!« In načel je znova že vsem znano zgodbo. Večina je brila norec iz njega, nagovarjajoč ga, naj pripoveduje o netopirju, samo da bi se mu lahko smejala. On pa se ni zavedal, da ga imajo za tepčeka in je pripovedoval vedno znova. Nazadnje jim je začelo povesdati in nekoč se je vojaški zdravnik, razkačen, ker je zgubljal na tabli, zadržal nad njim:

1 Igra na karte.

»Tak nehaj že enkrat s svojim netopirjem! Smo že slišali. Ali ne vidiš, kako si shušal — tudi ti si postal pravi netopir!«

»Reci: posušil.« je dostavil graničarski častnik. Vsi so se zasmeli. To je Bojanova razžalilo in postal je previdnejši ter se začel zapirati vase. In če ga niso o tem, kar ga je prevzemalo noč in dan, pustili govoriti, mu nihče ni mogel brati, da bi o tem ne razmišljal. In to je tudi delal. Spominjal se je vsega in obnavljal tudi najmanjše podrobnosti. V Verinih slučajnih postopkih in besedah je odkrival poseben pomen, prepečeval se je na vse mogoče načine, da to, kar se je pripetilo, niti ni tako nepomembno, da bi ne ostalo brez večjih posledic. Nasprotno, najboljšo bo šele zdaj prišlo. »Pazite na netopirja, on vam bo prinesel srečo!« Kaj naj pomenijo te besede, če ne jasno obljubo ali komaj zatajevano izpoved? Ali si jih ni mogoče razlagati tako, da vendar ni do njega doela ravnodušna, če ga morda še ne ljubi tako kakor on njo, in da sčasoma... Dá, najlepše šele pride!

Pogreznjen v sanjarjenje, je Bojanov svoje spomine nezavedno predelaval in pregnetaval, pretiraval in se izmišljeval. Sčasoma je iz tega, kar se je zgodilo v resnici, in iz pozneje danega ustvaril čudno zmes, sladko izmišljotino, v katero je popolnoma verjel ali pa se je trudil, da bi verjel, tembolj ker je Topuzov še vedno tako lahkoverno poslušal njegove izpovedi, ne da bi opazil najmanjšega nesoglasja.

Včasih se je Bojanov po razgovoru z Ak Jahjem vračal z veselimi smehljajem.

»A, danes si pa vesel, Bojanček?« ga je ogorovoril Topuzov.

»Da,« je nekam skromno odvrnil Bojanov. »Odlično se počutim. Našim se dobro godi. Ak Jahja

jih je videl v Konstanci.« Naši, to so bili kajpada Vera in njeni starši. V resnici jih pa Ak Jahja ni ne videl ne slišal. Drugikrat je bil Bojanov nasprotno zelo zaskrbljen.

»Ni ravno najbolje,« je dejal Topuzovu in vzdihoval. »Vera je bojda malce zbolela.«

»E, ni vredno da toliko misliš,« ga je tolažil dobri Topuzov. »Ljudje smo; človek zboli, človek ozdravi.«

Bojanov se je zares potolažil. Ze naslednji dan, ko ga je Topuzov po svoji navadi pobaral: »Kako se imaš, Bojanček, kako se kaj imaš?« mu je odgovoril:

»Povedal ti bom samo s tremi besedami: vera (to besedo je poudaril), upanje, ljubezen.«

Njegovo vedenje se je spremenilo. Postal je samozavesten, človek, ki veliko dá na svojo čast, ki se popolnoma zaveda svojega položaja in v skladu z njim uravnava vsako dejanje. Marusja je znova prišla prihajati vsako nedeljo; videti je bila še bolj razcvetela in zala, toda, četudi ga je neznansko privlačila, je občeval z njo hladno in uzdržljivo, kakor da bi že sama misel mogla oskruniti njegovo čisto srce, ki pripada drugi. Marusja je opazila spremembo, začudeno ga je gledala in tožila, da še ni prejela pisma, ki jih že davno pričakuje. Bojanov je vedel, da je zaročena.

»Razumem vas, gospodična. Hudo je, vem... Tudi jaz pričakujem podobno sporočilo.«

»Kako, gospod Bojanov, menda niste zaročeni?«

»Da, nekaj takega.«

Bolj na široko pa ji ni maral razlagati, četudi je Marusja postala radovedna in je s svojimi sinjimi očmi še bolj začudeno boljčala vanj. A, prav zares, tako zala je postala!

(Dalje prihodnjik.)